Uit de startblokken

Cohortstudie naar recente asielmigratie

CA2018.indb 1 16/04/2018 11:57:46

Verklaring van tekens

Niets (blanco)	Een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
.	Het cijfer is onbekend, onvoldoende betrouwbaar of geheim
*	Voorlopige cijfers
**	Nader voorlopige cijfers
2017–2018	2017 tot en met 2018
2017/2018	Het gemiddelde over de jaren 2017 tot en met 2018
2017/'18	Oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2017 en eindigend in 2018
2015/'16–2017/'18	Oogstjaar, boekjaar, enz., 2015/'16 tot en met 2017/'18

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Colofon

Uitgever
Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312, 2492 JP Den Haag
www.cbs.nl

Prepress
Centraal Bureau voor de Statistiek, Grafimedia

Ontwerp
Edenspiekermann

Inlichtingen
Tel. 088 570 70 70, fax 070 337 59 94
Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen/Bonaire, 2018.
Verveelvoudigen is toegestaan, mits het CBS als bron wordt vermeld.

Inhoud

1. Inleiding 4

1.1 Aanleiding en doel van het onderzoek **5**
1.2 Opzet van het onderzoek **6**
1.3 Indeling van het rapport **7**

2. Asielaanvraag en opvang 9

2.1 Omvang en samenstelling cohorten asielzoekers **10**
2.2 Verblijfssituatie **15**
2.3 Gezinshereniging **21**

3. Huisvesting en integratie 24

3.1 Statushouders **25**
3.2 Huisvesting **27**
3.3 Onderwijs **30**
3.4 Werk en inkomen **32**
3.5 Sociale zekerheid **36**
3.6 Zorggebruik **38**
3.7 Geregistreerde criminaliteit **40**

4. Samenvatting 42

5. Methodebeschrijving 46

5.1 Populatie **47**
5.2 Variabelen **47**
5.3 Aandachtspunten bij de cijfers **51**

Literatuur **53**
Bronbestanden **54**
Begrippen **57**
Afkortingen **59**

CA2018.indb 3 16/04/2018 11:57:47

1. Inleiding

CA2018.indb 4 16/04/2018 11:57:47

1.1 Aanleiding en doel van het onderzoek

Sinds 2007 zijn er miljoenen mensen uit het Midden-Oosten en Afrika op de vlucht voor oorlog, vervolging en armoede. Zij komen vooral via Turkije en Libië en steken de Middellandse Zee over richting de Europese Unie. De vluchtelingenstromen zijn gestegen sinds 2013 en het hoogst in 2015. De Europese landen zijn niet voorbereid op de stijging van het aantal vluchtelingen. Er wordt daarom gesproken van een vluchtelingencrisis, ook omdat de ongeorganiseerde oversteek veel levens kost.

In maart 2016 wordt er een akkoord gesloten tussen de EU en Turkije.[1)] Deze Turkije-deal heeft een duidelijk doel: het verlagen van het aantal boten dat Turkije verlaat (en daarmee het verlagen van het aantal irreguliere migranten in de EU), en de gevaarlijke oversteek vervangen door geordende hervestiging. Syriërs die vanuit Turkije Griekenland bereiken en daar geen asiel aanvragen of waarvan de aanvraag niet-ontvankelijk wordt verklaard, worden op kosten van de EU teruggestuurd naar Turkije. Alleen kwetsbare vluchtelingen mogen direct doorreizen naar het vasteland. In Turkije hebben vluchtelingen recht op bescherming en op een individuele procedure. Voor elke Syriër die Turkije terugneemt, neemt de EU er één op vanuit Turkije. In aanloop naar de Turkije-deal sluiten in de tweede helft van 2015 Balkanlanden als Hongarije, Macedonië en Servië hun grenzen, waarmee de zogenoemde Balkanroute wordt gesloten.

In Nederland worden de gevolgen van de vluchtelingencrisis in 2014 zichtbaar. Vanaf 2014 krijgt Nederland te maken met een toename van het aantal asielzoekers uit vooral Syrië en Eritrea. Gelet op de situatie in het land van herkomst, krijgt een groot deel van deze groep een verblijfsvergunning asiel voor bepaalde tijd. Zij vestigen zich waarschijnlijk voor langere tijd in Nederland. De piek van de asielstroom naar Nederland is in 2015; in dat jaar zijn er ruim 54 duizend mensen ingestroomd bij een COA opvanglocatie. Inmiddels is de instroom van asielzoekers in Nederland teruggelopen tot 31 duizend in 2016 en 20 duizend in de eerste helft van 2017.

De hoge instroom van asielzoekers doet denken aan de jaren negentig van de vorige eeuw, toen veel asielzoekers uit voormalig Joegoslavië, Irak en Afghanistan naar Nederland kwamen. Onderzoek onder asielmigranten uit de jaren negentig laat zien dat integratie in de Nederlandse samenleving niet vlekkeloos verloopt: vijftien jaar na aankomst in Nederland is de arbeidsparticipatie lager dan die van personen met een Nederlandse achtergrond en is de afhankelijkheid van een bijstandsuitkering hoger (Engbersen et al; 2015). Tegelijkertijd is de onderwijspositie van jonge vluchtelingen die in de jaren negentig naar Nederland kwamen en ook die van de tweede generatie, beter dan die van andere Nederlanders met een niet-westerse migratieachtergrond (Maliepaard, M., Witkamp, B & Jennissen, R.; 2017).

De ministeries van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW), Justitie en Veiligheid (J&V), Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) hebben het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) gevraagd om in kaart te brengen

[1)] https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/migration-state-play-17-march-final-presentation_en.pdf
http://www.consilium.europa.eu/en/meetings/european-council/2016/03/17-18/

CA2018.indb 5 16/04/2018 11:57:47

hoe het de asielmigranten die vanaf 2014 in Nederland zijn aangekomen, vergaat op terreinen als de asielprocedure, arbeidsmarkt, sociale zekerheid, onderwijs, zorg en criminaliteit.

In juni 2017 zijn van dit onderzoek de eerste resultaten gepubliceerd over de positie van asielzoekers in de periode 2014 – medio 2016. Die periode stond voor veel asielzoekers in het teken van het verkrijgen van een vergunning, het betrekken van een nieuwe woning, gezinshereniging en de start van de inburgeringsperiode.

Inmiddels hebben we een geüpdatet en uitgebreider beeld; we weten nu hoeveel asielzoekers er in de periode daarna naar Nederland zijn gekomen, aangezien de data van juli 2016 tot en met juni 2017 zijn toegevoegd. Ook hebben we een geüpdatet beeld van hoe het gaat met de migranten die sinds 2014 in Nederland een verblijfsvergunning asiel hebben gekregen. In het vorige rapport werd aandacht besteed aan integratie op het gebied van arbeidsmarkt, onderwijs, sociale zekerheid en op het vlak van criminaliteit. In dit rapport besteden we voor het eerst ook aandacht aan zorggebruik en inkomen.

Het CBS zal dit onderzoek in ieder geval tot en met 2020 jaarlijks uitvoeren, waardoor we de asielzoekers die sinds 2014 Nederland instromen en in Nederland een vergunning krijgen, over een steeds langere periode kunnen volgen. Dit vergroot de meerwaarde van dit unieke onderzoek: er wordt immers steeds meer bekend over hoe deze groep asielzoekers in Nederland participeert. Dit betekent bijvoorbeeld ook dat achterstanden eerder dan voorheen kunnen worden gesignaleerd.

1.2 Opzet van het onderzoek

In dit onderzoek worden twee (deels overlappende) groepen beschreven: asielzoekers in COA-opvang en personen met een verblijfsvergunning asiel.

Populaties

Onder *asielzoekers in COA-opvang* valt in dit onderzoek iedereen die wordt opgevangen door het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA). Hiertoe behoren zowel mensen die een lopende asielaanvraag hebben, als mensen die al een asielvergunning hebben ontvangen, maar nog wel wonen in een opvanglocatie van het COA. Deze laatste groep is formeel geen asielzoeker meer: het asielverzoek is toegewezen. Maar zolang zij nog bij het COA verblijven, behoren ze in dit onderzoek tot de groep asielzoekers. Indien nareizende familieleden worden opgevangen door het COA, worden zij in dit onderzoek ook tot de asielzoekers gerekend. Ook mensen die na een afwijzing in afwachting van vertrek of in afwachting van een uitspraak op beroep of herhaalde aanvraag verblijven in een COA-opvanglocatie behoren tot deze populatie.

Tot de *statushouders* rekenen we alle personen die een verblijfsvergunning asiel voor bepaalde of onbepaalde tijd hebben ontvangen van de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND). In andere publicaties wordt ook wel de term vergunninghouder gebruikt. Ook

CA2018.indb 6 16/04/2018 11:57:47

nareizigers van statushouders ontvangen een (afgeleide) asielvergunning en behoren in dit onderzoek tot de statushouders. *Nareizigers* zijn gezinsleden van de statushouders aan wie onder speciale voorwaarden een machtiging voorlopig verblijf (mvv) wordt verleend. Wanneer een mvv wordt verstrekt, krijgen deze gezinsleden na binnenkomst in Nederland een afgeleide asielvergunning.
Daarnaast worden in dit onderzoek ook de familieleden van statushouders asiel meegenomen die via *reguliere gezinshereniging* naar Nederland komen (zie paragraaf 2.3). Deze familieleden worden in dit onderzoek meegeteld als statushouders, hoewel ze feitelijk geen asielvergunning hebben.

Uit eerder onderzoek (Engbersen; 2015; Maliepaard, M; 2017; Ooijevaar, J. & Bloemendal, C; 2016) blijkt dat er verschillen zijn in bijvoorbeeld onderwijsprestatie en arbeidsmarktparticipatie tussen asielmigranten met verschillende landen van herkomst. In dit rapport wordt daarom de top-5 van nationaliteiten onderscheiden.[2)] Syrië, Eritrea, Irak, Afghanistan en Iran. Zie paragraaf 5.2 voor een toelichting op het begrip *nationaliteit*.

1.3 Indeling van het rapport

In hoofdstuk 2 wordt de eerste fase na aankomst van asielzoekers in Nederland besproken. Dit is de periode dat mensen door het COA worden opgevangen. In het bijzonder wordt ingegaan op de omvang en samenstelling van de populatie, de asielprocedure en gezinshereniging. De populatie bestaat in dit hoofdstuk uit alle asielzoekers en nareizigers die in de asielopvang verblijven, al dan niet met een verblijfsvergunning. Hoofdstuk 3 gaat over personen die een verblijfsvergunning asiel hebben ontvangen. Hier wordt aandacht besteed aan hoe het de statushouders vergaat op het vlak van huisvesting, onderwijs, arbeidsmarkt, sociale zekerheid, zorggebruik en criminaliteit. De populatie van dit hoofdstuk bestaat uit alle asielzoekers en nareizigers met een verblijfsvergunning, en de gezinsherenigers die horen bij deze statushouders. Zie figuur 1.3.1 voor een overzicht van de populaties in hoofdstuk 2 en 3. In hoofdstuk 4 worden de uitkomsten samengevat. Ten slotte wordt in hoofdstuk 5 de onderzoeksmethode beschreven.

Naast deze rapportage is er ook een interactief dashboard, met daarin nog meer cijfers over de opvang van asielzoekers en de integratie van statushouders. In dit dashboard kunt u zelf kiezen over welke onderwerpen u cijfers (visueel) gepresenteerd wilt zien.

[2)] Op basis van grootste aantal ingestroomde asielzoekers in 2015. Voor latere updates van dit onderzoek is het denkbaar dat deze top 5 wordt bijgesteld.

CA2018.indb 7 16/04/2018 11:57:47

1.3.1

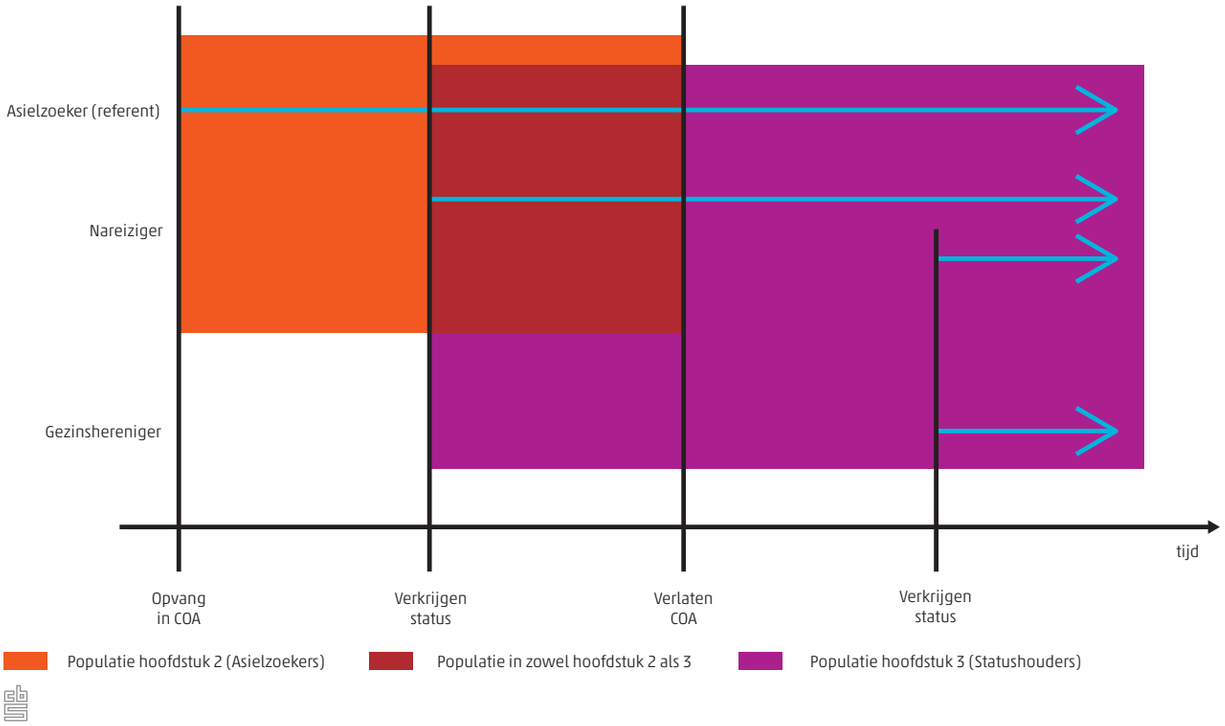

CA2018.indb 8 16/04/2018 11:57:47

2.

Asielaanvraag en opvang

CA2018.indb 9 16/04/2018 11:57:47

In dit hoofdstuk wordt de instroom van asielzoekers in de periode 2014 tot en met de eerste helft van 2017 besproken. Achtereenvolgens komen de omvang en de samenstelling van de groep, het verkrijgen van een verblijfsvergunning en gezinshereniging aan de orde. Er wordt vooral ingegaan op de meest actuele cijfers en nieuwe conclusies.

2.1 Omvang en samenstelling cohorten asielzoekers

In 2014 zijn er 27 duizend asielzoekers via COA-opvanglocaties naar Nederland gekomen, in 2015 54 duizend, in 2016 31 duizend en in de eerste helft van 2017 20 duizend (figuur 2.1.1).[1)] Ten opzichte van een jaar eerder zijn er in de eerste helft van 2017 relatief veel asielzoekers bij COA binnengekomen. Het gaat hier om mensen die zijn opgevangen in een locatie van het COA. Ook nareizende familieleden die zijn ingestroomd via COA-opvang worden meegeteld.

Syrische nationaliteit op één, in 2016 en 2017 meer instroom vanuit veilige landen

In alle jaren zijn Syriërs veruit de grootste groep onder asielzoekers die instroomden bij de asielopvang van het COA. Figuur 2.1.1 laat zien dat in 2014 en 2015 ongeveer de helft van de ingestroomde asielzoekers de Syrische nationaliteit[2)] heeft. In 2016 daalt dit percentage naar 41 procent om vervolgens in de eerste helft van 2017 weer te stijgen naar 58 procent. De tweede grote nationaliteit in die jaren betreft de Eritrese instroom (tabel 2.1.2).

2.1.1 Ingestroomde asielzoekers in COA-opvang naar nationaliteit, 2014 tot en met eerste helft 2017

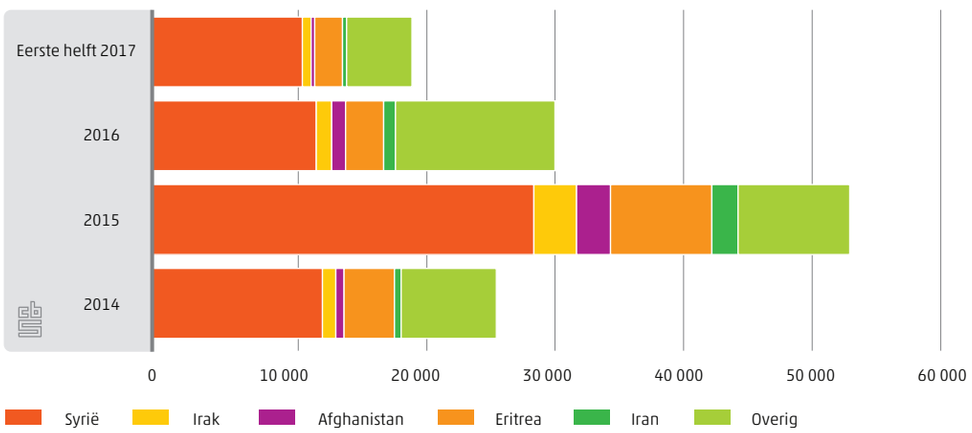

[1)] Deze aantallen zijn iets lager dan het COA publiceert, omdat het CBS alleen unieke personen meetelt, terwijl COA de instroom telt, waarbij dezelfde personen vaker dan één keer kunnen instromen (zie paragraaf 5.3).
[2)] Nationaliteit wordt afgeleid van geboorteland of land van herkomst indien de nationaliteit onbekend is (zie paragraaf 5.2).

CA2018.indb 10 16/04/2018 11:57:47

In 2016 is de instroom van Syriërs en Eritreeërs flink gedaald ten opzichte van 2015, maar in de eerste helft van 2017 bedraagt de instroom van Syriërs al bijna de totale instroom van heel 2016. De instroom betreft in 2017 veel meer nareizigers dan voorheen. Tegelijkertijd neemt de instroom vanuit 'veilige landen[3)]' toe. In 2016 staat de Syrische nationaliteit nog steeds op één, en op plaats twee nog steeds de Eritrese, maar op plaats drie staat de Albanese nationaliteit, en op plaats vier en vijf asielzoekers uit Marokko en voormalig Joegoslavië (tabel 2.1.2). Irak staat in 2016 net buiten beeld op plaats zes. Hoewel er in de eerste helft van 2017 een aantal 'veilige landen' in de top vijf van nationaliteiten staat, neemt het belang van deze landen (bijvoorbeeld Marokko) in absolute zin af. Deze afname kan samenhangen met veranderingen in de procedure: asielzoekers uit veilige landen krijgen geen geld meer mee als ze terug moeten naar het land van herkomst.[4)] Bovendien is de afhandeling van de procedure versneld voor asielzoekers uit veilige landen.

2.1.2 Top vijf van nationaliteiten[1)] van ingestroomde asielzoekers in COA-opvang, 2014 tot en met eerste helft 2017

	2014		2015		2016		Eerste helft 2017	
1	Syrië	13 250	Syrië	29 710	Syrië	12 765	Syrië	11 710
2	Eritrea	3 935	Eritrea	7 865	Eritrea	2 940	Eritrea	2 155
3	Somalië	1 220	Irak	3 340	Albanië	1 650	Irak	650
4	Irak	1 060	Afghanistan	2 635	Marokko	1 260	Marokko	470
5	Afghanistan	605	Iran	2 060	Joegoslavië	1 240	Algerije	420

[1)] Nationaliteit wordt afgeleid van geboorteland of land van herkomst indien de nationaliteit onbekend is (zie paragraaf 5.2).

Bron: CBS.

Meer nareizigers

Van alle ingestroomde asielzoekers, is een steeds groter aandeel nareiziger. Van alle instromers in 2014 gaat het in 15 procent van de gevallen om een nareiziger. Dit percentage stijgt via 17 procent in 2015 en 32 procent in 2016, naar 46 procent in de eerste helft van 2017. In totaal kwamen er in deze periode (2014 tot en met de eerste helft van 2017) bijna 33 duizend nareizigers naar Nederland. Figuur 2.1.3 laat zien dat deze stijging vooral wordt bepaald door instroom van nareizigers van Eritreeërs en Syriërs. Van de ingestroomde Syrische asielzoekers in de eerste helft van 2017 betreft 63 procent een nareiziger.

[3)] https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/asielbeleid/vraag-en-antwoord/lijst-van-veilige-landen-van-herkomst
[4)] https://ind.nl/nieuws/paginas/aantal-asielzoekers-uit-veilige-landen-in-de-lift.aspx

CA2018.indb 11 16/04/2018 11:57:47

2.1.3 Ingestroomde asielzoekers in COA-opvang, 2014 tot en met eerste helft 2017 onderscheiden naar wel/geen nareis en nationaliteit[1)]

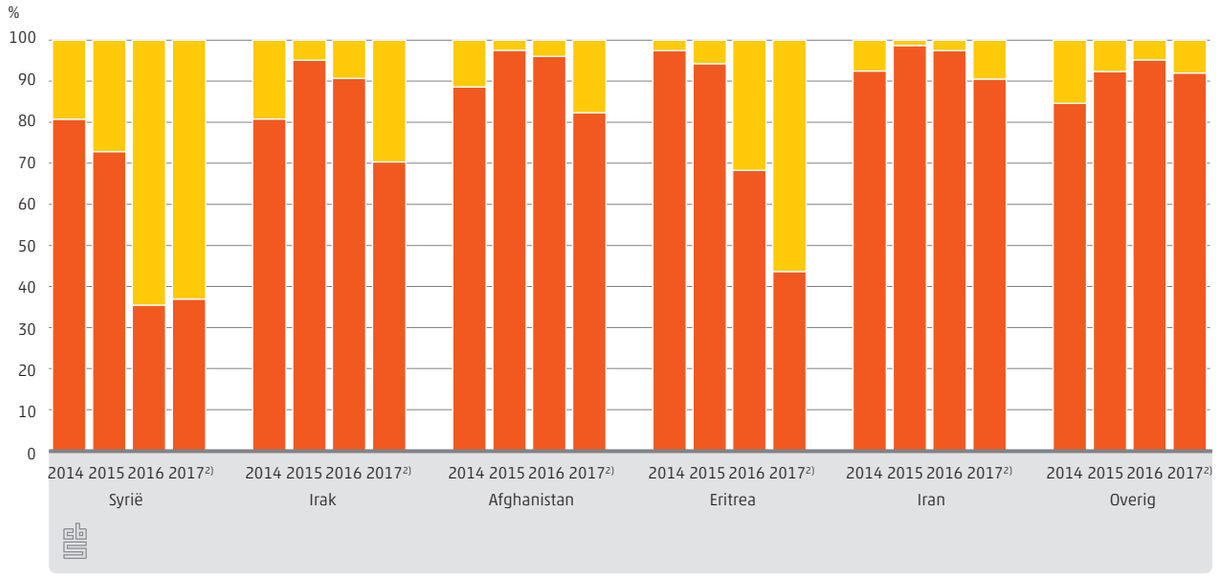

[1)] Nationaliteit wordt afgeleid van geboorteland of land van herkomst indien de nationaliteit onbekend is (zie paragraaf 5.2).
[2)] Eerste helft 2017.

Veel jonge mannen, maar aandeel vrouwen groeit

De meeste asielzoekers zijn jong (zie figuur 2.1.4). Ongeveer de helft van asielzoekers uit 2014 en 2015 is op het moment van aankomst in Nederland jonger dan 25 jaar. Van de asielzoekers uit 2016 en de eerste helft van 2017 is dat bijna 60 procent. Ruim driekwart is jonger dan 35 jaar (dit geldt voor alle jaren). Ter vergelijking: van de Nederlandse bevolking is in 2017 29 procent jonger dan 25 en 41 procent is jonger dan 35 jaar.

2.1.4 Ingestroomde asielzoekers in COA-opvang naar cohort-jaar, leeftijd en geslacht

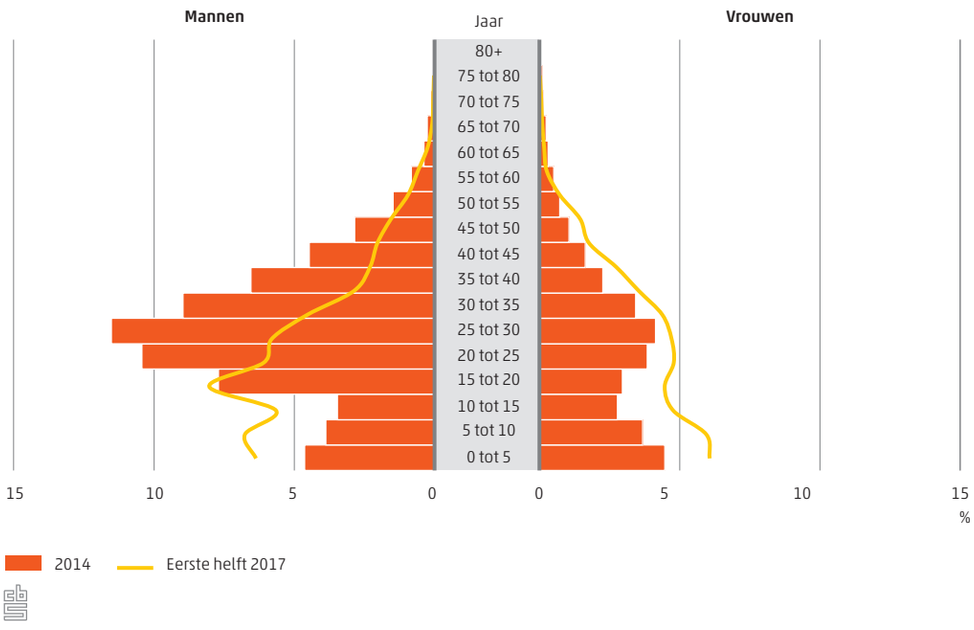

CA2018.indb 12 16/04/2018 11:57:47

Vooral Eritreeërs zijn jong wanneer ze in Nederland aankomen. Ongeveer de helft van alle Eritrese asielzoekers is in de leeftijdsgroep van twaalf tot en met 24 jaar (56 procent in 2014, dalend naar 37 procent in de eerste helft van 2017), terwijl een kwart van de Syriërs in deze leeftijdsgroep valt. Eén van de redenen die in de literatuur genoemd wordt, waarom Eritreeërs zo jong hun land verlaten, is het ontduiken van de nationale dienstplicht.[5)] Eritrese mannen en vrouwen moeten vanaf hun achttiende verjaardag verplicht in militaire dienst voor achttien maanden, maar in de praktijk wordt dit regelmatig voor onbepaalde tijd verlengd.

Uit Syrië en Eritrea zijn het vooral mannen die bij COA-opvang binnenkomen. In 2014 en 2015 bestaat twee derde van alle asielzoekers uit mannen, in 2016 is dat 58 procent en in de eerste helft van 2017 nog steeds 54 procent. In 2016 en 2017 is het aandeel vrouwen en ook het aandeel jonge kinderen wat hoger dan in de voorgaande jaren. Dit komt vooral doordat het aantal nareizigers onder Syriërs in 2016 en 2017 hoger is. Deze groep bestaat voor een groter deel uit vrouwen en kinderen dan de groep mensen die in Nederland een eerste asielaanvraag doen. Een vergelijking van de piramides tussen 2014 en 2017 (figuur 2.1.5) laat duidelijk zien dat de asielverzoeken in 2014 vooral jongvolwassen mannen betroffen, en in de eerste helft van 2017 relatief meer vrouwen en kinderen.

2.1.5 Ingestroomde Syrische asielzoekers in COA-opvang naar cohort-jaar, leeftijd en geslacht

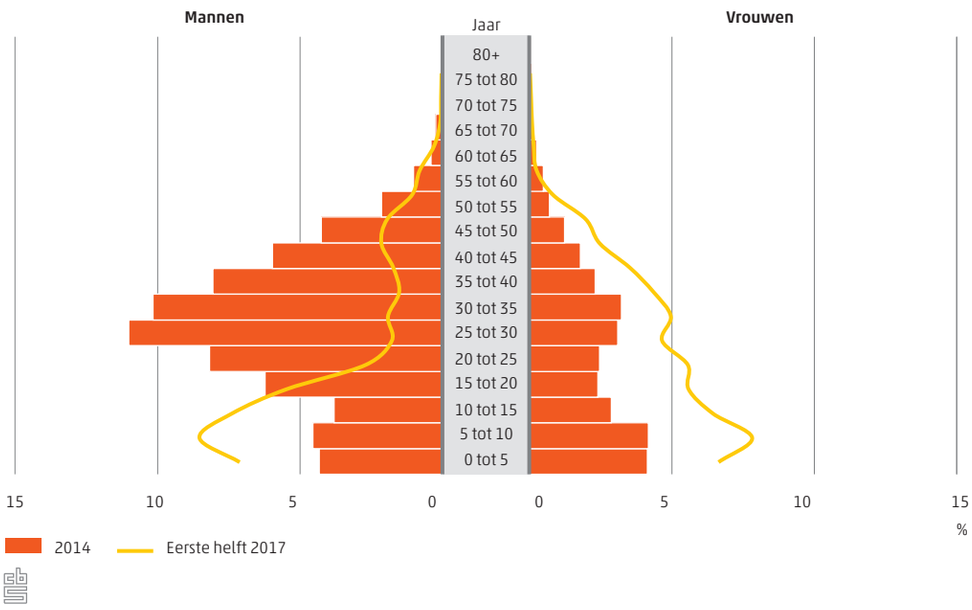

Meer asielzoekers in gezinsverband naar Nederland

De helft van alle asielzoekers die in 2014 en 2015 in Nederland zijn aangekomen, kwam als 'alleenstaande' bij COA-binnen (zie figuur 2.1.6). In 2016 en 2017 daalde dit aandeel respectievelijk naar 36 en 29 procent. Van alle alleenstaande asielzoekers is ongeveer

5) http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/CoIEritrea/A_HRC_29_CRP-1.pdf

CA2018.indb 13 16/04/2018 11:57:47

10 procent minderjarig. Alleenstaand betekent hier overigens dat deze asielzoekers alleen zijn ingereisd. Het is goed mogelijk dat (een deel van) deze asielzoekers wel een partner of gezin (tijdelijk) hebben achtergelaten.

Dat het aandeel alleenstaanden onder asielzoekers op het moment van instroom relatief hoog is, is niet zo vreemd omdat veel asielzoekers vaak (jonge) mannen betreffen, die pas in een latere fase hun directe familieleden laten overkomen. Asielzoekers met de Eritrese nationaliteit vallen op door hun hoge aandeel alleenstaanden (86 procent in 2014), van wie een groot deel bovendien minderjarig is. Het gaat in 2014 om 560 ingestroomde minderjarige alleenstaande asielzoekers met een Eritrese nationaliteit.[6)] Het percentage alleenstaanden onder Eritreeërs loopt af met de tijd: in 2015 83 procent, in 2016 56 procent en in 2017 41 procent. Het aandeel minderjarige Eritreeërs onder alleenstaanden is echter verdubbeld: van 16 procent in 2014 naar 40 procent in de eerste helft van 2017.

Een deel van de asielzoekers is gekomen in gezinsverband (als kind of ouder in een gezin met kinderen); in 2014 bijna 40 procent. Dit percentage loopt op naar 66 procent in 2017. Het kan hierbij gaan om asielzoekers die met het hun gezin in Nederland arriveren, maar ook om nareizigers die zich in de asielopvang bij hun familieleden voegen. Vooral asielzoekers met een Syrische nationaliteit komen in de eerste helft van 2017 vaak in gezinsverband (85 procent) naar Nederland. Er zijn maar weinig asielzoekers die met partner zonder kinderen in Nederland arriveren (3 procent). Ter vergelijking: van de Nederlandse bevolking in 2017 leeft 26 procent met partner zonder kinderen.

2.1.6 Ingestroomde asielzoekers in COA-opvang naar plaats in het huishouden en nationaliteit[1)], 2014 en 2016

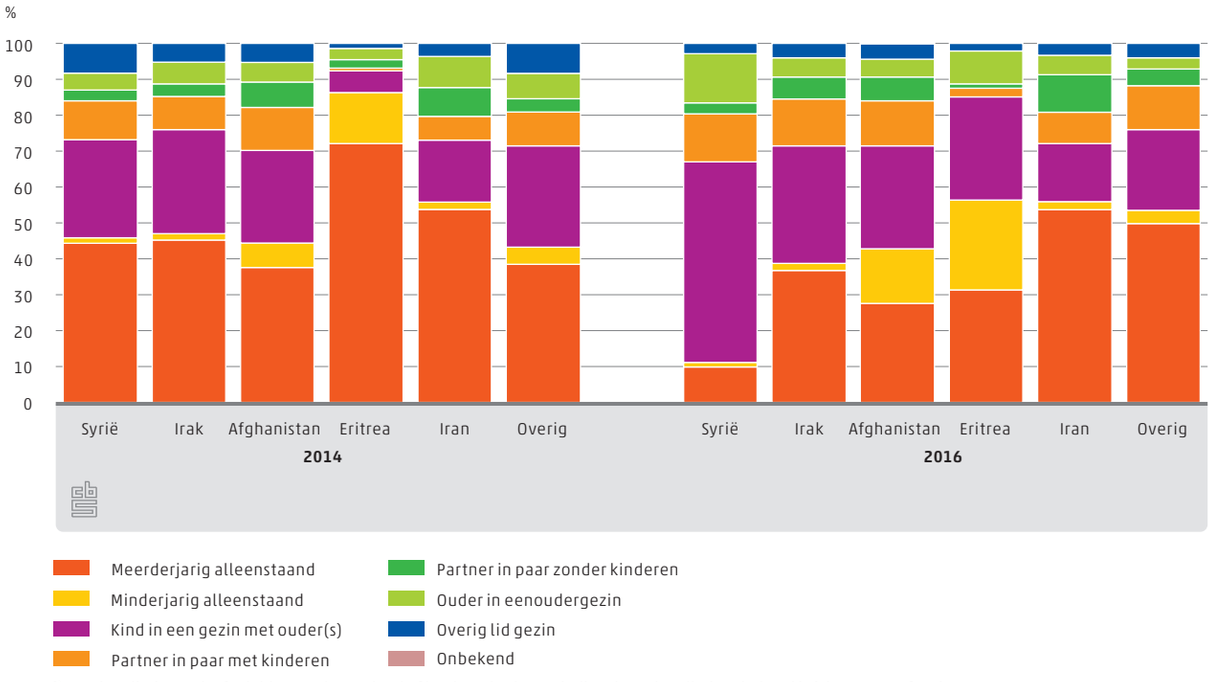

[1)] Nationaliteit wordt afgeleid van geboorteland of land van herkomst indien de nationaliteit onbekend is (zie paragraaf 5.2).

[6)] Vanaf 2015 is NIDOS verantwoordelijk voor de opvang van alleenstaande minderjarige vreemdelingen tot 15 jaar. Deze asielzoekers worden niet opgevangen door het COA, en zijn dus niet opgenomen in deze cijfers. In 2015 3 200, in 2016 bijna 1 600 en in 2017 (eerste helft) 700.

CA2018.indb 14 16/04/2018 11:57:47

Onder Eritreeërs is tussen 2014 en de eerste helft van 2017 de gezinssamenstelling het sterkst veranderd. In 2014 stromen bijna vier duizend Eritrese asielzoekers in, in 2017 zijn dat er ruim 2 100. De verandering in de gezinssamenstelling komt vooral doordat het aantal asielzoekers dat als alleenstaande naar Nederland komt terugloopt, en het aantal kinderen met ouder(s) juist toeneemt. In 2014 betreft de instroom vooral eerste asielverzoeken (jonge mannen) en in de eerste helft van 2017 komen vooral veel nareizigers naar Nederland.

2.2 Verblijfssituatie

Een deel van de mensen die instroomden in de COA-opvang heeft al een asielvergunning bij aankomst. Het gaat dan bijvoorbeeld om nareizigers en uitgenodigde vluchtelingen. De meeste asielzoekers starten de asielaanvraag bij aankomst in Nederland. Nadat asielzoekers zijn opgevangen en gescreend in de centrale ontvangstlocatie (registratie, identiteitsonderzoek en tbc-controle bijvoorbeeld in Ter Apel) en de procesopvanglocatie (voorbereidingstijd op de asielaanvraag, altijd in de buurt van een IND-kantoor), verhuizen zij naar een asielzoekerscentrum (AZC).[7)] Afhankelijk van het genomen besluit, start op het asielzoekerscentrum de Voorinburgering, de voorbereiding op de terugkeer of een Verlengde Asielprocedure. Het komt voor dat asielzoekers, nadat zij in een AZC zijn geplaatst, moeten verhuizen. Dit kan zijn omdat bijvoorbeeld een COA-locatie sluit, vanwege een calamiteit of incident, of op verzoek van asielzoekers zelf.[8)]
Figuur 2.2.1 laat zien hoe vaak[9)] asielzoekers gemiddeld zijn verhuisd tussen opvanglocaties, uitgesplitst naar instroomcohort en aantal maanden na instroom in een COA-opvanglocatie. Van het instroomcohort 2014 is na 6 maanden iedereen gemiddeld anderhalf keer verhuisd. Mensen uit het instroomcohort 2015 en 2016 verhuisden iets minder vaak in de eerste 6 maanden: iets meer dan één keer. Syriërs en Eritreeërs verhuizen in de eerste zes maanden wat vaker (gemiddeld bijna twee keer) dan bijvoorbeeld Afghanen en Irakezen (gemiddeld iets meer dan één keer). Logischerwijs, neemt het gemiddeld aantal verhuizingen toe naarmate mensen langer in COA-opvang verblijven. Mensen ingestroomd in 2015 verhuizen binnen anderhalf jaar vaker dan mensen die in 2014 zijn ingestroomd. Dit komt vermoedelijk doordat eind 2016 en begin 2017 verschillende COA-opvanglocaties (vooral tijdelijke crisisnoodopvanglocaties opgericht in 2015) werden gesloten en de bewoners om die reden moeten verhuizen.[10)]

[7)] www.coa.nl
[8)] www.coa.nl
[9)] Het aantal verhuizingen is bepaald door het adres op de eerste dag van de maand te vergelijken met het adres een maand eerder. Mensen kunnen op deze manier berekend maximaal één keer per maand verhuizen.
[10)] www.coa.nl

CA2018.indb 15 16/04/2018 11:57:47

2.2.1 Gemiddeld aantal verhuizingen tijdens verblijf in COA-opvang, naar instroomcohort en aantal maanden na instroom

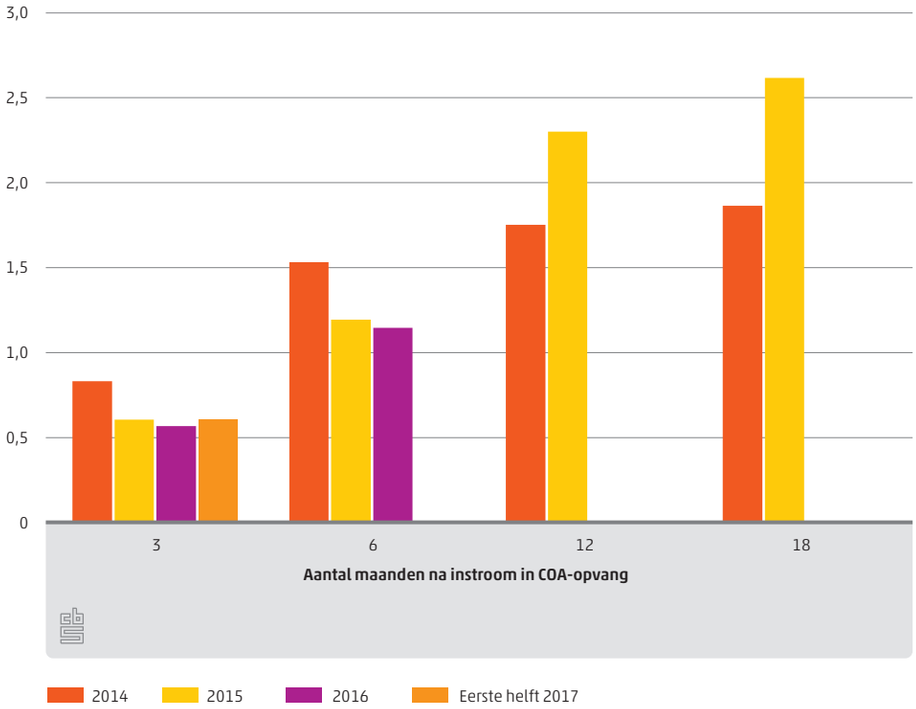

Ruim 90 procent Syriërs en Eritreeërs krijgt vergunning

Van alle Syriërs en Eritreeërs die in 2014 in de asielopvang van het COA zijn ingestroomd, heeft na tweeënhalf jaar 94 procent een verblijfsvergunning asiel voor bepaalde tijd. Dit is veel hoger dan onder andere nationaliteiten, waar dit cijfer na tweeënhalf jaar tussen de 47 tot 68 procent ligt (figuur 2.2.2). Ook ontvangen zij hun verblijfsvergunning veel sneller. Na zes maanden heeft al ruim 80 procent van de Syriërs en Eritreeërs een vergunning. Voor Eritreeërs die in 2016 zijn ingestroomd, verlopen de procedures nog sneller: van hen had 63 procent al na drie maanden een vergunning. Voor de groep 'Overig' geldt juist het omgekeerde: zij krijgen minder vaak een vergunning. Dat komt doordat deze groep voor een steeds groter deel bestaat uit asielzoekers uit 'veilige' landen (zie paragraaf 2.1).

CA2018.indb 16 16/04/2018 11:57:48

2.2.2 Asielzoekers ingestroomd in COA-opvang in 2014 naar aandeel met verblijfsvergunning op aantal maanden na eerste instroom

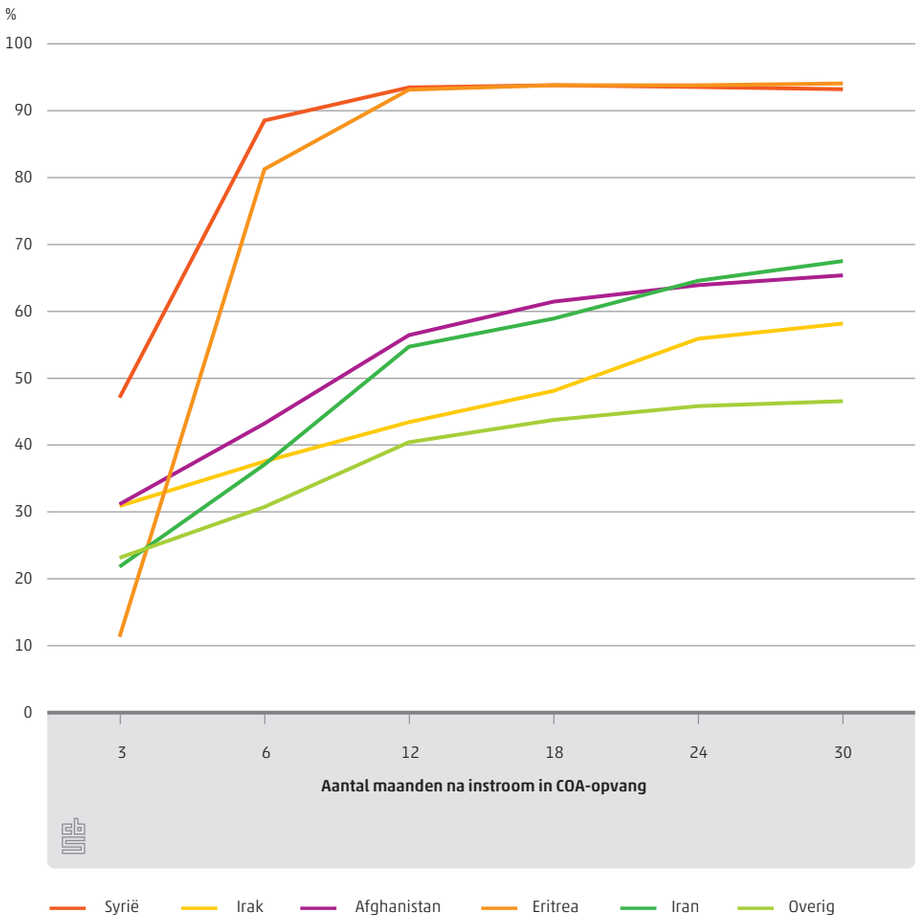

Nu is het niet zo dat iedereen die nog geen vergunning heeft gekregen, nog steeds wacht op het verkrijgen van een vergunning. Na een afwijzing blijven sommigen in de opvang in afwachting van vertrek, of in afwachting van een uitspraak op beroep. Ook kunnen mensen na een afwijzing opnieuw een asielaanvraag indienen (herhaalde asielaanvraag), bijvoorbeeld wanneer er iets is veranderd in hun situatie, of omdat er nieuwe informatie is over het land van herkomst. Een groot deel van deze mensen zal geen vergunning krijgen. Een aanzienlijk deel van de oorspronkelijke groep is bovendien inmiddels vertrokken (of overleden) uit de COA-opvang. Wanneer we met deze laatste groep rekening houden, zien we dat meer dan 98 procent van de Syriërs en Eritreeërs al na anderhalf jaar een vergunning heeft gekregen (figuur 2.2.3). Vooral asielzoekers uit Irak en uit overige landen zijn inmiddels vertrokken of anderszins uit de registratie verdwenen.

CA2018.indb 17 16/04/2018 11:57:48

2.2.3 Asielzoekers ingestroomd in COA-opvang in 2014 naar aandeel met verblijfsvergunning op aantal maanden na eerste instroom (exclusief vertrokken/overleden/onbekend)

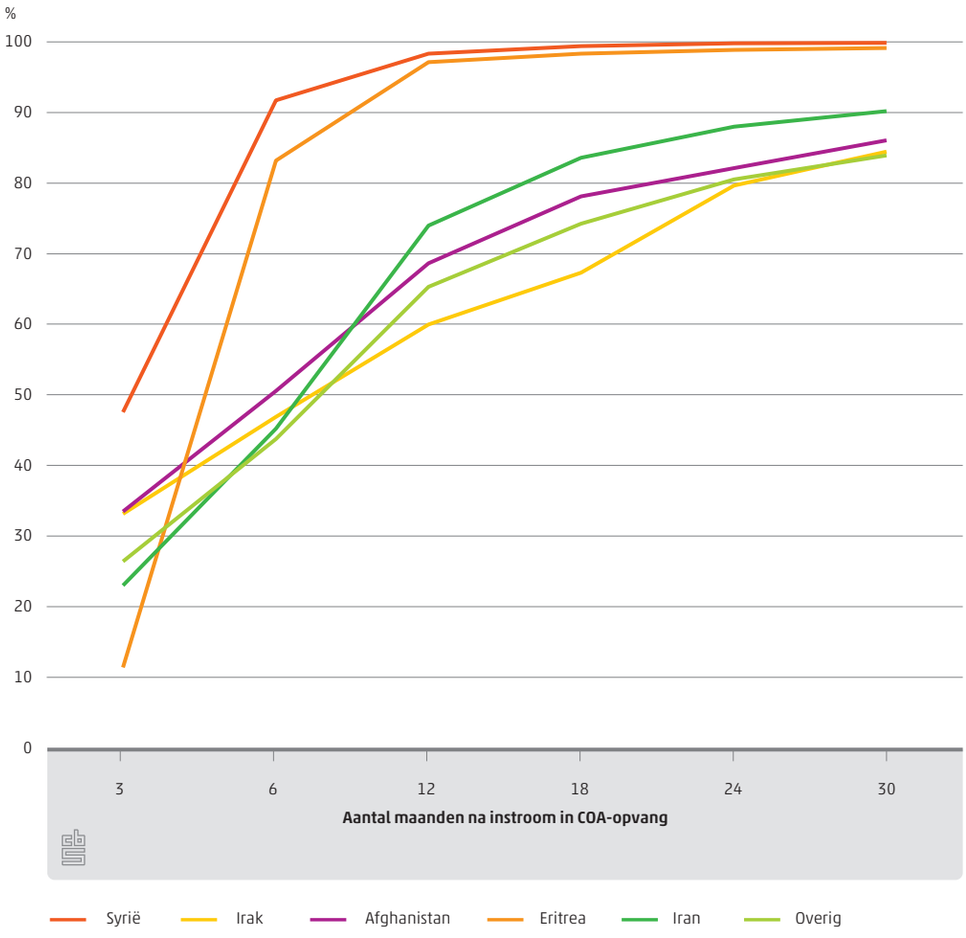

Syriërs sneller naar eigen woning dan Eritreeërs

Ook al krijgen Eritreeërs en Syriërs even vaak een verblijfsvergunning, Eritreeërs verblijven wel langer in de asielopvang. Wanneer een asielzoeker een verblijfsvergunning heeft gekregen, kan hij of zij doorstromen naar een eigen woning in een gemeente. Een van de redenen waarom statushouders langer in de asielopvang verblijven, is omdat in gemeenten niet altijd voldoende woonruimte beschikbaar is voor statushouders. Figuur 2.2.4 laat zien dat dit sterker geldt voor Eritreeërs dan voor Syriërs. Twaalf maanden na aankomst in de asielopvang in 2014 heeft 70 procent van de Syriërs een eigen woonruimte tegenover 45 procent van de Eritreeërs. Na 18 maanden

CA2018.indb 18 16/04/2018 11:57:48

zijn de percentages respectievelijk 90 en 75 procent. Pas na 2 jaar zijn de percentages Syriërs en Eritreeërs met een eigen woonruimte ongeveer aan elkaar gelijk. Voor de Eritreeërs die zijn ingestroomd in 2015 is de situatie wel verbeterd: nu heeft 60 procent na 12 maanden een eigen woonruimte, terwijl voor Syriërs die in 2015 zijn ingestroomd het percentage nu 67 procent bedraagt. Vooral alleenstaanden moeten lang wachten op woonruimte. Een deel van deze groep wacht nog op nareis van familieleden, waardoor nog niet altijd duidelijk is welk type woning nodig is.[11)] Ook grote gezinnen hebben moeite met het vinden van woonruimte.

2.2.4 Syrische (links) en Eritrese (rechts) asielzoekers ingestroomd in 2014, naar verblijfssituatie op aantal maanden na instroom

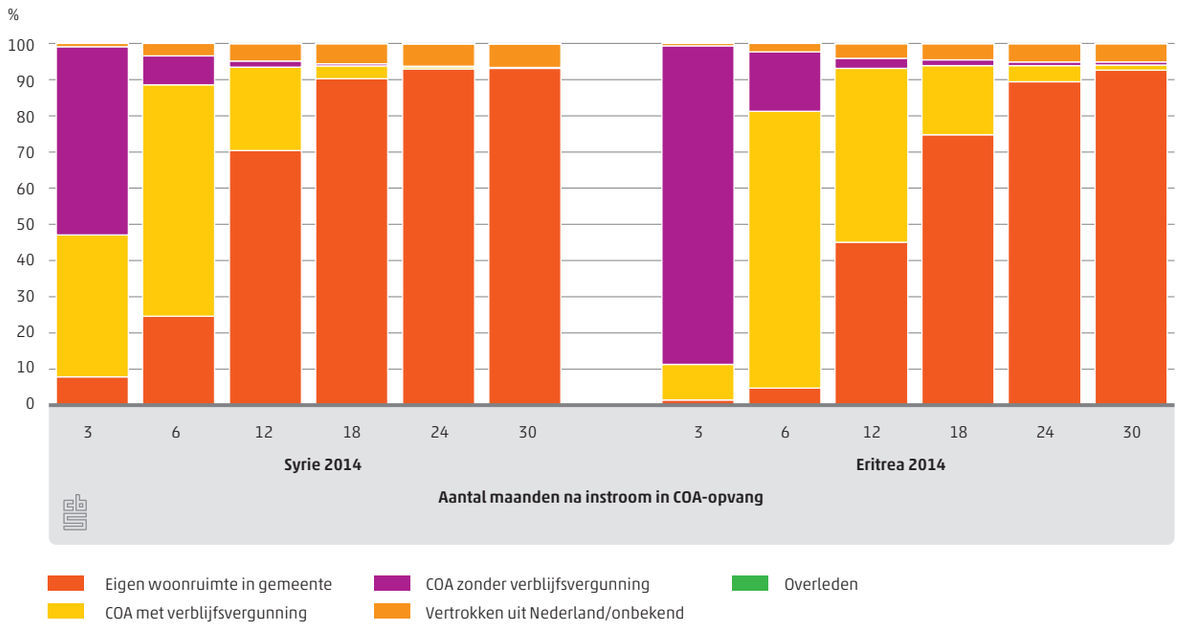

Bijna 20 procent van de mensen die in 2014 zijn ingestroomd in een COA-opvanglocatie (figuur 2.2.5) verblijft na tweeënhalf jaar niet meer in de COA-opvang, maar heeft volgens de Basisregistratie Personen (BRP) ook geen eigen woonruimte in een gemeente. Mogelijk zijn zij vertrokken naar het buitenland (waaronder land van herkomst) of verblijven zij illegaal in Nederland. Vertrek naar andere landen valt vooralsnog buiten de scope van dit onderzoek.

[11)] https://www.gemeentenvandetoekomst.nl/tag/platform-opnieuw-thuis

CA2018.indb 19 16/04/2018 11:57:48

2.2.5 Asielzoekers ingestroomd in 2014 naar verblijfssituatie op aantal maanden na instroom

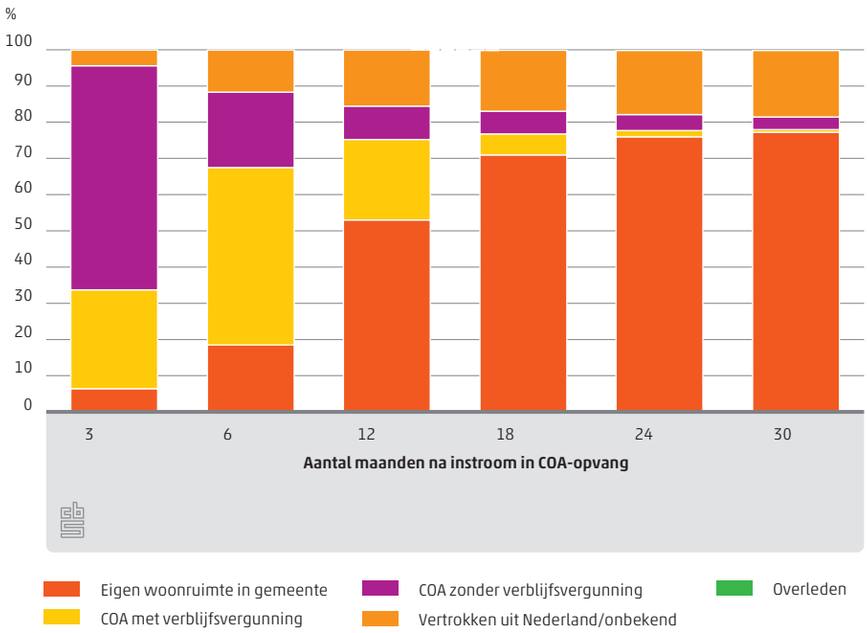

Voor de meeste nationaliteiten zijn de patronen vergelijkbaar voor de opeenvolgende instroomcohorten. Duidelijke uitzondering betreft asielzoekers uit Afghanistan en uit 'overige landen'. Van degenen die zijn ingestroomd uit overige landen in 2015 heeft een veel groter aandeel na 12 maanden (nog) geen vergunning gekregen, dan het cohort uit 2014 na 12 maanden. Dit komt doordat het instroomcohort 2015 voor een groter deel bestaat uit asielzoekers uit veilige landen.

2.2.6 Afghaanse asielzoekers ingestroomd in 2014 en 2015, naar verblijfssituatie op 12 maanden na instroom

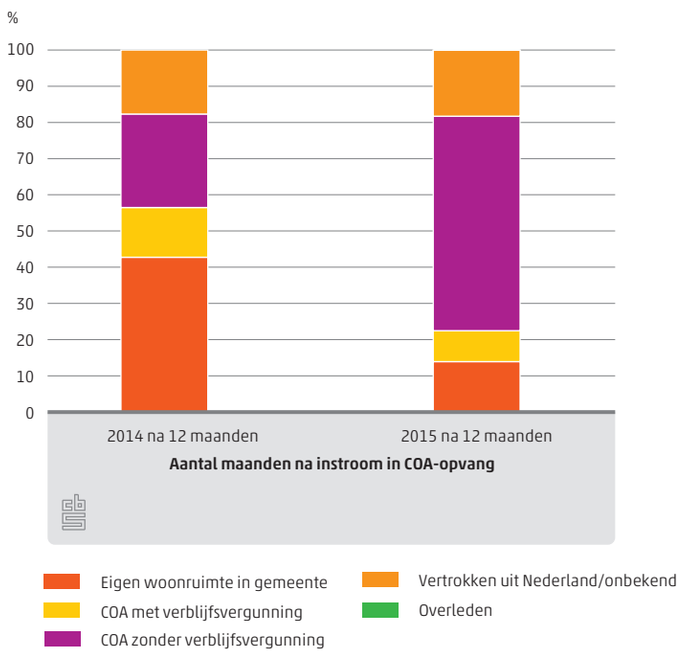

CA2018.indb 20 16/04/2018 11:57:48

Van de Afghanen die instromen in 2014 verblijft 26 procent na 12 maanden nog in het COA zonder een vergunning (figuur 2.2.6). Voor het Afghaanse instroomcohort 2015 is dit duidelijk anders en bedraagt dit percentage na 12 maanden 59 procent. Voor Afghanen geldt dat relatief vaak de eerste asielaanvraag wordt afgewezen. Zij dienen relatief vaak een herhaalde asielaanvraag in, waardoor zij in totaal vaak langer in een opvanglocatie verblijven.

2.3 Gezinshereniging

Mensen met verblijfsvergunning kunnen een verzoek indienen om hun partner, kinderen of ouders naar Nederland te laten overkomen. Hiervoor gelden wel strikte regels: nadat een persoon een asielvergunning voor bepaalde tijd heeft verkregen, heeft hij of zij drie maanden de tijd om een aanvraag voor gezinshereniging in te dienen. Bovendien moet het huwelijk of partnerschap al zijn gesloten voordat de vluchteling naar Nederland vluchtte, en moeten de gezinsleden al voordat de vluchteling naar Nederland kwam samen een gezin hebben gevormd in het land van herkomst of in een buurland. Familieleden die volgens deze voorwaarden naar Nederland komen, worden *nareizigers* genoemd.

Daarnaast kan een immigrant (en dus ook een vergunninghouder asiel) familie laten overkomen via *reguliere gezinshereniging*. Hierbij kan het gaan om een partner of kinderen waar hij of zij al een gezin mee vormde (gezinshereniging), maar ook om een nieuwe partner (gezinsvorming). Bij reguliere gezinshereniging gelden strengere eisen dan bij nareis. Bij reguliere gezinshereniging geldt bijvoorbeeld een inkomenseis voor de referent (persoon die familieleden uitnodigt). Deze eis geldt niet voor de referent van nareizigers. Reguliere gezinshereniging gebeurt vooral wanneer de termijn voor nareis is verstreken.

Nu ook gezinshereniging onder Eritreeërs

Vooral onder Syriërs vindt snel gezinshereniging plaats. Van alle Syrische asielzoekers die in 2014 in de asielopvang zijn ingestroomd, exclusief de mensen die dat als nareiziger doen, heeft 27 procent na 12 maanden één of meerdere familieleden als nareiziger naar Nederland laten overkomen. Voor Eritrea bedraagt dit percentage nog geen halve procent.

Dertig maanden na de instroom is de situatie veranderd (figuur 2.3.1). Het percentage referenten met een nareiziger is voor Syriërs opgelopen naar 36 procent. Vooral opvallend is dat nareis ook bij de Eritreeërs op gang is gekomen: na 30 maanden heeft 15 procent van de Eritrese referenten een nareiziger laten overkomen. Bijna net zoveel Eritrese referenten hebben na 30 maanden middels reguliere gezinshereniging familieleden naar Nederland gehaald.

CA2018.indb 21 16/04/2018 11:57:48

2.3.1 Gezinsvorming- en hereniging onder Syrische en Eritrese asielzoekers (exclusief nareizigers) ingestroomd in 2014, 30 maanden na instroom opvanglocatie COA

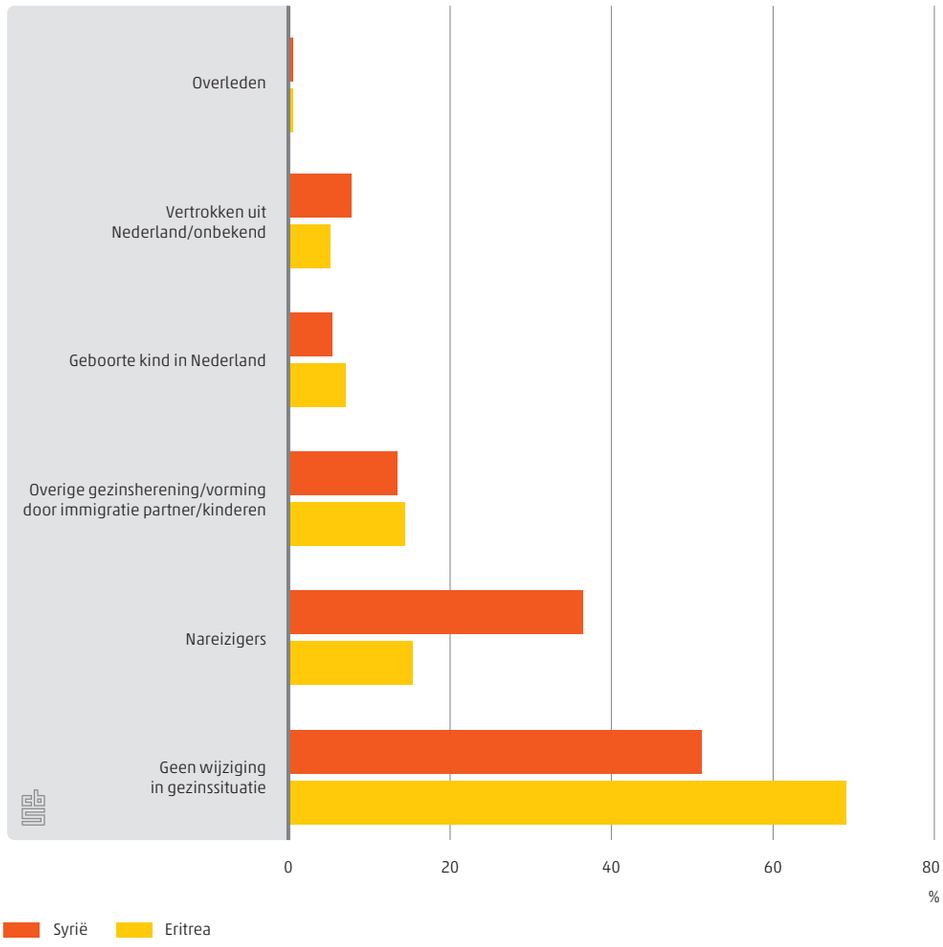

Van alle asielzoekers die in 2014 zijn ingestroomd, heeft 53 procent 30 maanden later geen wijziging meegemaakt, 21 procent maakt in die periode een nareis mee, 10 procent een overige gezinshereniging of vorming, vijf procent een geboorte, en 21 procent is vertrokken (of onbekend).

Volgens het kabinet is er bij Eritreeërs vaak sprake van bewijsnood, bij gebrek aan officiële documenten die de familieband aantonen. Een groot deel van de Eritrese aanvragen voor nareis van familieleden wordt daarom afgewezen.[12)]

Aantal Syriërs verdubbelt door nareis

Tabel 2.3.2 laat zien wat gezinshereniging en -vorming betekent voor de omvang van de verschillende groepen asielzoekers. In 2014 kwamen bijna 23 duizend asielzoekers naar Nederland, die zelf niet als nareiziger hier kwamen. Hoe groot is deze groep in Nederland achttien maanden of dertig maanden later, als deze asielzoekers familie

[12)] www.rijksoverheid.nl

CA2018.indb 22 16/04/2018 11:57:48

hebben laten overkomen en ze kinderen hebben gekregen in Nederland? Ook kan de groep asielzoekers kleiner worden doordat mensen uit Nederland vertrekken (of in ieder geval niet meer bekend zijn in de registraties) of door overlijden.
Omdat veel Syriërs hun families laten overkomen, is de omvang van de in 2014 ingestroomde groep Syrische asielzoekers na achttien maanden meer dan verdubbeld. Van de bijna 11 duizend Syrische asielzoekers die in 2014 in Nederland werden opgevangen (exclusief nareizigers), is de groep na achttien maanden door gezinshereniging en de geboorte van hun kinderen (dus exclusief nieuwe eerste asielaanvragen) gegroeid tot ruim 23 duizend personen en na dertig maanden tot ruim 24 duizend personen. Onder de andere nationaliteiten (Irak, Afghanistan en Iran) is er nauwelijks groei na achttien maanden. Alleen het cohort uit Eritrea groeit met ruim 600 personen. De gezinshereniging en geboorte van kinderen wordt voor die nationaliteiten opgeheven door mensen die uit Nederland vertrekken. Voor nationaliteit 'Overig' is de omvang juist behoorlijk afgenomen. Het betreft hier groepen die weinig kans maken op een verblijfsvergunning en dus weer uit Nederland vertrekken. Na dertig maanden zien we dat de groep Syrische asielzoekers is gegroeid tot ruim 24 duizend personen, maar ook dat de groep Eritrese asielzoekers is gegroeid met ruim twee duizend personen. De aantallen bij de andere nationaliteiten zijn na dertig maanden grofweg gelijk aan die na achttien maanden.

De cijfers voor het asielcohort 2015 laten na 18 maanden vergelijkbare trends zien: het Syrische cohort is na anderhalf jaar gegroeid met 75 procent, het Eritrese met 18 procent. Van asielzoekers uit 2015 met nationaliteit 'Overig' is meer dan 60 procent na 18 maanden weer vertrokken.

2.3.2 Grootte en aanwas asielcohort 2014 en 2015 (instroom in opvanglocatie van COA in 2014 of 2015), naar aantal maanden later en nationaliteit[1)]

	Oorspronkelijk cohort	Aanwas na 18 maanden	Aanwas in %	Totaal na 18 maanden	Aanwas na 30 maanden	Aanwas in %	Totaal na 30 maanden
2014							
Totaal	22 675	10 590	47	33 260	13 120	58	35 790
Syrië	10 700	12 575	118	23 275	13 450	126	24 145
Irak	860	–55	–7	800	–30	–3	830
Afghanistan	535	–40	–7	495	–15	–3	520
Eritrea	3 840	615	16	4 450	2 070	54	5 905
Iran	505	–110	–22	395	–60	–12	445
Overig	6 240	-2 395	–38	3 845	-2 295	–37	3 945
2015							
Totaal	44 855	11 045	25	55 905			
Syrië	21 645	16 305	75	37 950			
Irak	3 180	–785	–25	2 390			
Afghanistan	2 570	–425	–17	2 140			
Eritrea	7 410	1 360	18	8 775			
Iran	2 035	–490	–24	1 545			
Overig	8 015	-4 915	–61	3 100			

Bron: CBS.

[1)] Nationaliteit wordt afgeleid van geboorteland of land van herkomst indien de nationaliteit onbekend is (zie paragraaf 5.2).

CA2018.indb 23 16/04/2018 11:57:48

3. Huisvesting en integratie

CA2018.indb 24 16/04/2018 11:57:49

Het vorige hoofdstuk beschreef de situatie van asielzoekers tijdens en na verblijf in asielopvang. Dit hoofdstuk behandelt de eerste stappen die statushouders zetten in de richting van integratie in de Nederlandse samenleving. Hierbij is gekeken naar statushouders die in de periode 2014 tot en met de eerste helft van 2017 een vergunning hebben gekregen. De meeste statushouders zijn hun verblijf in Nederland begonnen in de asielopvang. In totaal kregen in de periode 2014 tot en met de eerste helft van 2017 ruim 110 duizend mensen een verblijfsvergunning.
In dit hoofdstuk kijken we onder andere hoe het statushouders vergaat op het gebied van onderwijs, het inburgeringsexamen, sociale zekerheid, werk, zorg en geregistreerde criminaliteit.

3.1 Statushouders

In 2014 krijgen 20 duizend personen een zogeheten *verblijfsvergunning asiel bepaalde tijd*, in 2015 zijn dit er 33 duizend, in 2016 37 duizend en in de eerste helft van 2017 21 duizend (figuur 3.1.1). Ook nareizigers van statushouders ontvangen een (afgeleide) asielvergunning en behoren net als gezinsherenigers in dit onderzoek tot de statushouders. Net als bij de asielverzoeken bestaat ook de groep statushouders vooral uit Syriërs en Eritreeërs. Van de in 2014 verleende vergunning werd 53 procent verleend aan personen met de Syrische nationaliteit. Dit percentage loopt op naar 71 procent in 2016 en is in de eerste helft van 2017 weer gedaald naar 58. Ongeveer 20 procent van de verleende vergunningen in 2014 en 2015 werd verstrekt aan personen met Eritrese nationaliteit. Dit percentage daalt naar 13 in de eerste helft van 2017. De groep statushouders met een 'overige' (of onbekende) nationaliteit is in 2017 relatief sterk gegroeid en bestaat voor een groot deel uit Somaliërs. In absolute zin is de groep Somaliërs niet toegenomen.

3.1.1 Verleende vergunningen naar nationaliteit, 2014 tot en met eerste helft 2017

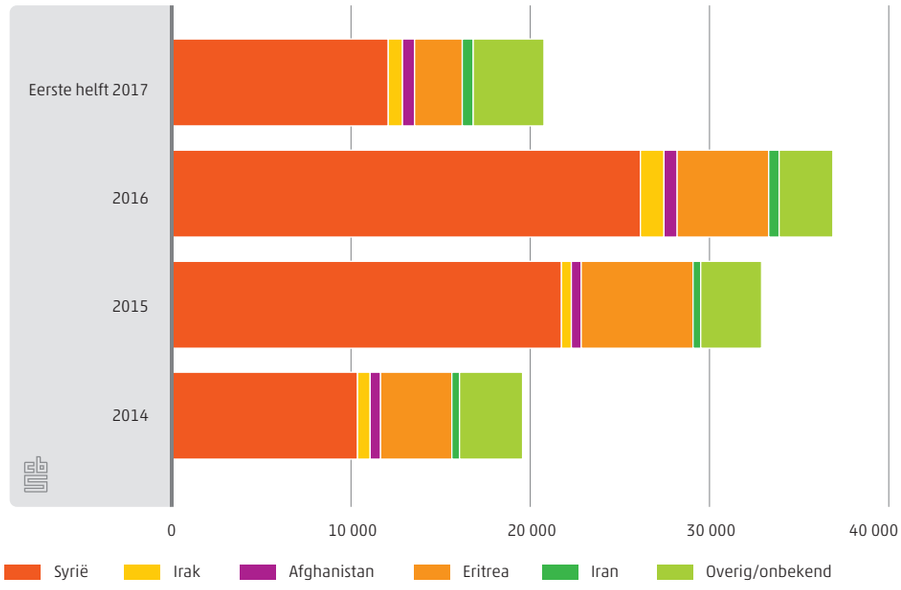

CA2018.indb 25 16/04/2018 11:57:49

Tabel 3.1.2 laat per jaar zien wat de top vijf van nationaliteiten is van de personen aan wie een vergunning is verleend. In alle jaren staan de Syrische en de Eritrese op de plaatsen één en twee. In alle jaren staan ook de Afghaanse en de Iraakse nationaliteiten in de top vijf. Het belangrijkste verschil is dat Somalië in 2014 en 2015 ook in de top vijf voorkomt, maar in 2016 en de eerste helft van 2017 uit de top vijf is verdreven door de Iraanse nationaliteit.

3.1.2 Top vijf verleende vergunningen naar nationaliteit[1)], 2014 tot en met eerste helft 2017

	2014		2015		2016		Eerste helft 2017	
1	Syrië	10 375	Syrië	21 765	Syrië	26 145	Syrië	12 095
2	Eritrea	3 965	Eritrea	6 255	Eritrea	5 090	Eritrea	2 660
3	Somalië	1 305	Somalië	580	Irak	1 325	Irak	785
4	Irak	700	Irak	545	Afghanistan	750	Afghanistan	670
5	Afghanistan	590	Afghanistan	535	Iran	590	Iran	615

Bron: CBS.

[1)] Nationaliteit wordt afgeleid van geboorteland of land van herkomst indien de nationaliteit onbekend is (zie paragraaf 5.2).

Net als bij de asielverzoeken, betreffen ook de verleende vergunningen een steeds groter aandeel nareizigers. In 2014 wordt 27 procent van de vergunningen aan een nareiziger verleend. In de eerste helft van 2017 is dat aandeel toegenomen tot 45 procent. Deze aandelen verschillen per nationaliteit (figuur 3.1.3). Van de verleende vergunningen aan Afghanen en Iraniërs betreft een klein deel nareizigers (in de eerste helft van 2017 respectievelijk zeven en vijf procent). Vooral onder Eritreeërs is het aandeel verleende vergunningen aan nareizigers toegenomen (van vier procent in 2014 naar 46 procent in de eerste helft van 2017).

3.1.3 Verleende vergunningen onderscheiden naar wel/geen nareis en nationaliteit[1)], 2014 tot en met eerste helft 2017

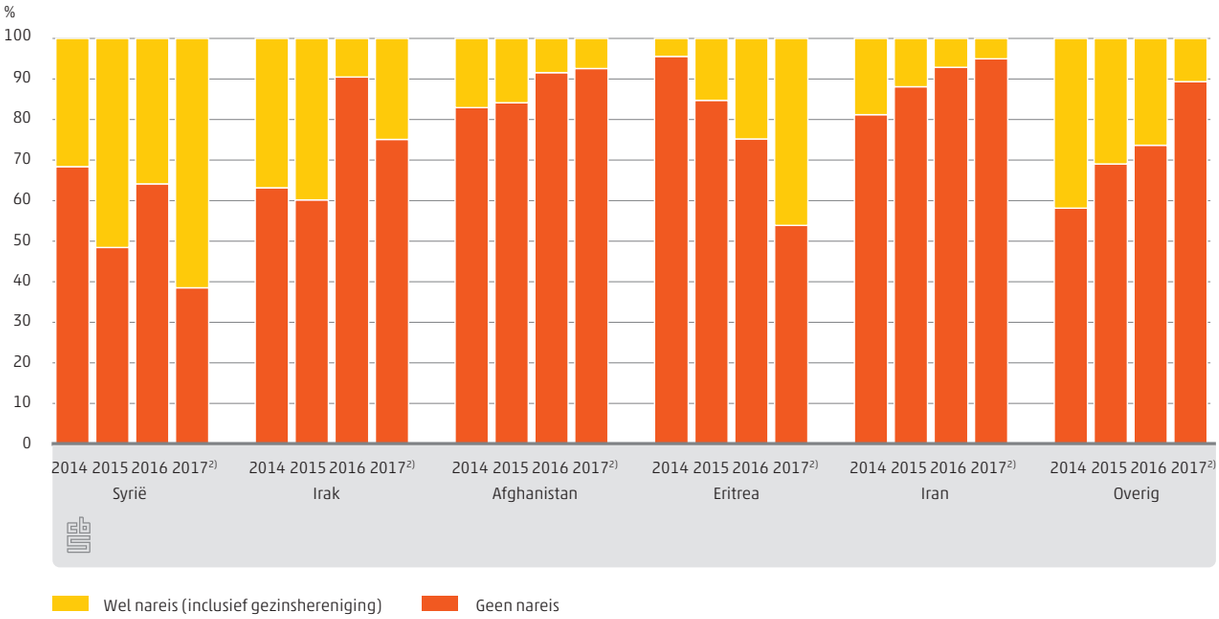

[1)] Nationaliteit wordt afgeleid van geboorteland of land van herkomst indien de nationaliteit onbekend is (zie paragraaf 5.2).
[2)] Eerste helft 2017.

CA2018.indb 26 16/04/2018 11:57:49

Gemiddeld genomen hebben statushouders die in de periode 2014 tot en met de eerste helft van 2017 een vergunning kregen (en via een COA-opvang locatie zijn ingestroomd), 105 dagen gewacht op het verkrijgen van een vergunning sinds het moment van eerste opvang in een COA-opvanglocatie. Vooral Syriërs en Eritreeërs kregen relatief snel een vergunning (na respectievelijk 71 en 97 dagen). Irakezen, Iraniërs en Afghanen wachtten gemiddeld bijna 11 maanden. Hier is sprake van een correlatie met de kans dat asielzoekers, uit de verschillende landen, hun asielverzoek gehonoreerd krijgen; voor Irakezen, Afghanen en Iraniërs worden lang niet alle verzoeken gehonoreerd (figuren 2.2.2 en 2.2.3). Voor deze groep geldt dat vergunningen relatief vaak via herhaalde aanvragen of na een beroep zijn verkregen, waardoor de wachttijd tot het verkrijgen van de vergunning langer is. Voor vergunning-cohort 2016 liepen de wachttijden voor verschillende groepen behoorlijk op. Dit heeft te maken met de grote aantallen mensen die in het najaar van 2015 instroomden, waardoor de IND vervolgens veel aanvragen te verwerken had. Figuur 3.1.4 laat zien hoe lang de statushouders gemiddeld op hun verblijfsvergunning asiel hebben gewacht.

3.1.4 Wachttijd (in dagen) tot verkrijgen vergunning voor statushouders, naar nationaliteit[1)] en vergunning-cohort

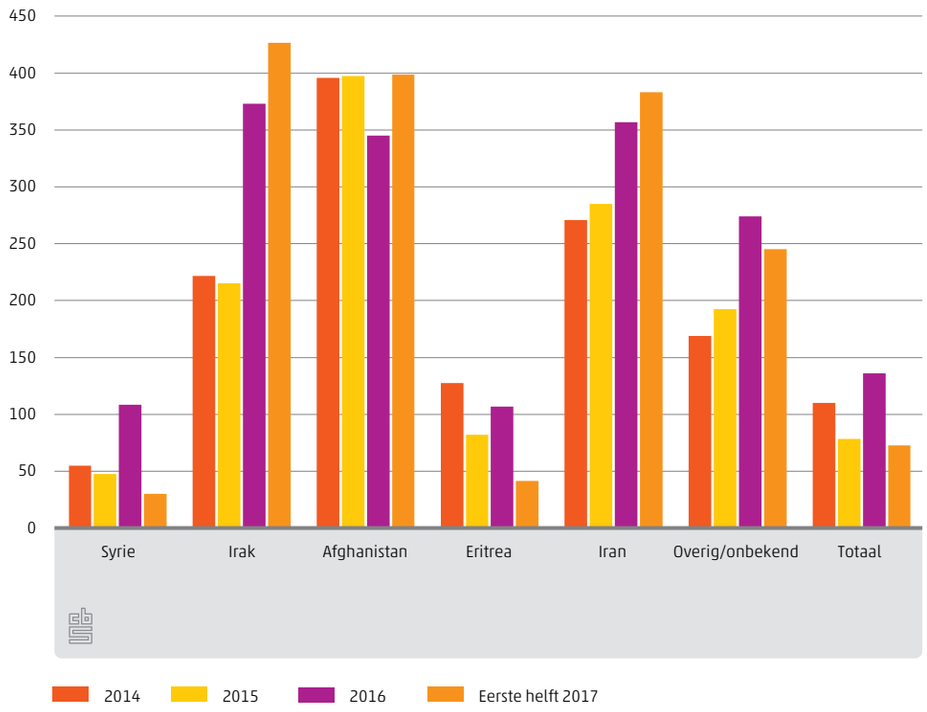

[1)] Nationaliteit wordt afgeleid van geboorteland of land van herkomst indien de nationaliteit onbekend is (zie paragraaf 5.2).

3.2 Huisvesting

Asielzoekers die een verblijfsvergunning hebben ontvangen verhuizen naar een eigen woonruimte. De taak om deze statushouders te huisvesten ligt bij de gemeenten. Elk half jaar krijgen gemeenten door het Rijk een taakstelling opgelegd voor het aantal te huisvesten statushouders. Hierbij wordt gekeken naar het aantal inwoners in een gemeente.

CA2018.indb 27 16/04/2018 11:57:49

Huisvesting statushouders verspreid over Nederland

Van de 110 duizend mensen die in 2014, 2015, 2016 en eerste helft van 2017 een verblijfsvergunning ontvingen, zijn er in deze periode 98 duizend gehuisvest in een gemeente (en zitten dus niet meer in de asielopvang van het COA). Figuur 3.2.1 laat zien dat statushouders in de tweede maand dat ze niet meer in de COA-opvang zitten, redelijk zijn verspreid over Nederland. Kort na vertrek uit de COA-locatie vinden we de statushouders nog relatief vaak in gemeenten met een opvanglocatie (bijvoorbeeld Vlagtwedde, Hoogeveen en Zeewolde). Na een jaar is dat niet meer het geval.

3.2.1 Vergunninghouders 2015 als aandeel van de gemeentelijke bevolking

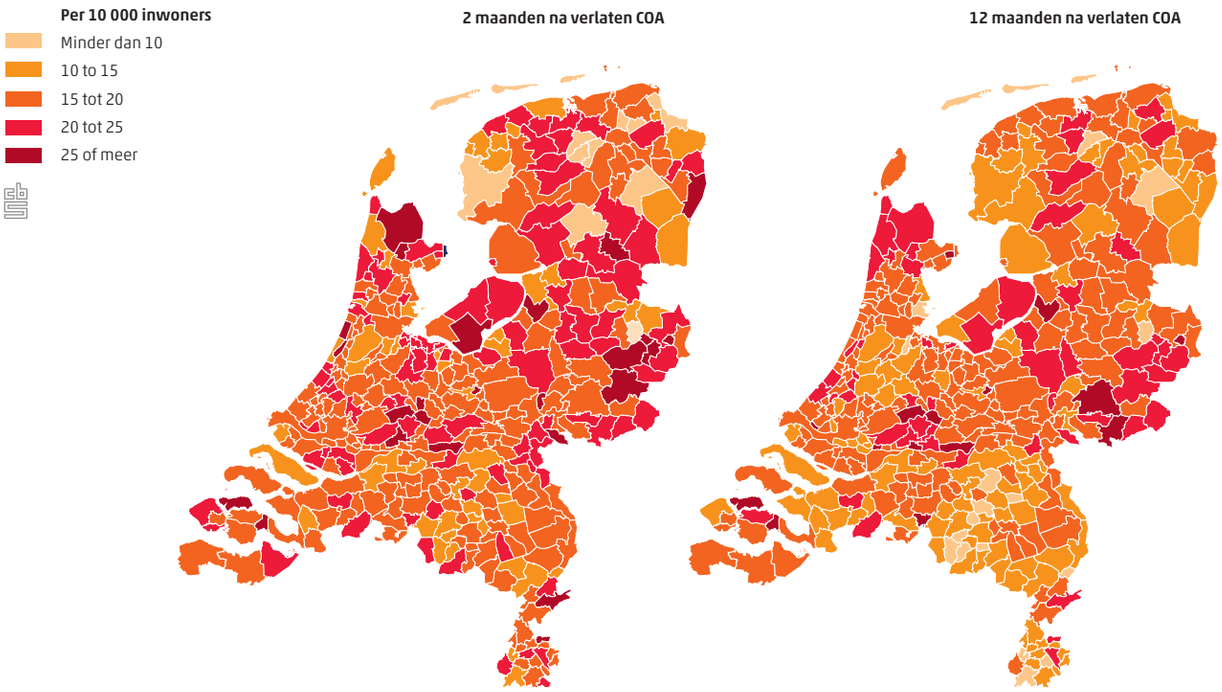

Ook wanneer we kijken naar de stedelijkheid van de gemeente, dan wonen statushouders in de tweede maand ongeveer net zo vaak in stedelijke gebieden als alle Nederlanders: 51 procent van degenen die in 2014 een vergunning kregen, woont in de tweede maand na het verlaten van een opvanglocatie in een (zeer) sterk stedelijk gebied, tegenover 53 procent van alle Nederlanders. Van het vergunning-cohort 2015 woont 53 procent in (zeer) sterk stedelijk gebied. Wanneer de statushouders wat langer in Nederland verblijven, nemen de percentages nauwelijks toe: van het 2014 cohort woont na 24 maanden 52 procent in (zeer) sterk stedelijk gebied, en van het 2015 cohort na 12 maanden 54 procent.
Eerder onderzoek (Maliepaard, M; 2017) laat zien dat migranten uit de jaren negentig in de loop van de tijd steeds meer verhuisden naar stedelijke gebieden. In dit onderzoek is dat nog nauwelijks te zien.

CA2018.indb 28 16/04/2018 11:57:49

Meer thuiswonende kinderen onder gehuisveste statushouders

Zoals eerder besproken in paragraaf 2.1, is een groot deel van de asielzoekers als 'alleenstaande' naar Nederland gekomen. Van de mensen die in 2016 een verblijfsvergunning krijgen, is 34 procent alleenstaand op het moment dat zij de vergunning ontvangen. Op het moment dat statushouders uit 2016 worden gehuisvest in een gemeente (en zij dus uit de COA opvanglocatie vertrekken), is nog 28 procent alleenstaand. De afname van het aandeel alleenstaanden wordt enerzijds veroorzaakt door de nareis van familieleden. Het aandeel partners (zowel met als zonder kinderen) stijgt in de periode tussen het verkrijgen van de vergunning en het moment dat mensen een woning toegewezen krijgen. Anderzijds lijken gemeenten moeite te hebben met de huisvesting van alleenstaanden (Smits van Waesberghe, E.; Razenberg, I.; 2016). Er zijn minder geschikte woningen voor deze groep beschikbaar en daarnaast is het voor gemeenten moeilijk in te schatten hoeveel familieleden deze statushouders zullen nareizen. Gemeenten zouden daarom liever wachten met het toewijzen van een woning tot de familie herenigd is in de asielopvang.
In lijn met bovenstaande laat figuur 3.2.2 zien dat de jongere vergunning-cohorten (2016 en 2017) voor een steeds groter deel bestaan uit thuiswonende kinderen en stellen (met en zonder kinderen). Het aandeel alleenstaanden neemt steeds verder af.

3.2.2 Plaats in het huishouden van personen met verblijfsvergunning asiel, op moment van huisvesting in gemeente (eerste maand buiten asielopvang), naar vergunning-cohort

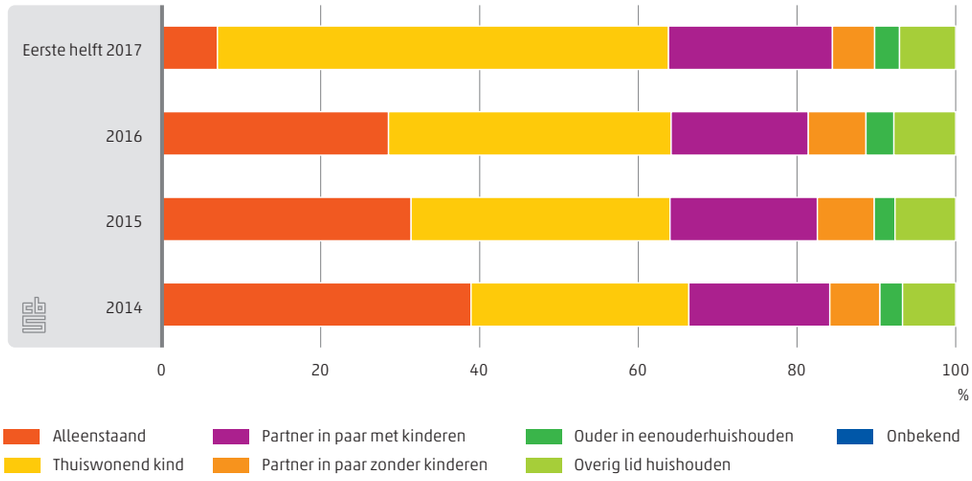

CA2018.indb 29 16/04/2018 11:57:50

3.3 Onderwijs

Asielzoekerskinderen vallen onder de leerplichtwet, ook als zij nog geen verblijfsvergunning als vluchteling hebben. Ook heeft Nederland afspraken in Europees verband dat asielzoekerskinderen binnen drie maanden onderwijs dienen te ontvangen. Overigens mogen asielzoekerskinderen die aan een opleiding zijn begonnen deze ook afmaken, ook al wordt het asielverzoek afgewezen. Van alle kinderen in de leerplichtige leeftijd die in 2014 een vergunning gekregen hebben staat nagenoeg iedereen ingeschreven in het onderwijs.

Omdat asielzoekerskinderen bij aankomst in Nederland nauwelijks de Nederlandse taal beheersen, volgen ze het eerste jaar meestal onderwijs in taalklassen (primair onderwijs) of internationale schakelklassen (voortgezet onderwijs). Dit kan een school zijn die uitsluitend lesgeeft aan nieuwkomers, maar ook een speciale klas voor nieuwkomers op een reguliere school. Voor leerlingen in het primair onderwijs duurt dit onderwijs meestal enkele weken tot één jaar, met een maximum van twee jaar. Voor leerlingen in het voortgezet onderwijs duurt dit één tot twee jaar. Daarna stromen zij door naar het reguliere onderwijs.

Aandeel onderwijsvolgenden onder 18 tot 23 jarigen neemt toe

Van alle statushouders die in 2014 hun vergunning kregen, volgt 28 procent onderwijs op 1 oktober 2015 en een jaar later (op 1 oktober 2016) volgt 31 procent van hen onderwijs. Een interessant gegeven is dat jongeren tussen 18 en 23 jaar oud vaker onderwijs volgen naarmate ze langer in Nederland zijn. Van de statushouders uit 2014 die op 1 oktober 2016 18 jaar oud zijn, staat 76 procent op dat moment ingeschreven in het onderwijs. Dat zijn echter jongeren die een jaar eerder nog geen 18 waren, toen onder de leerplichtwet vielen en dus verplicht onderwijs hebben gevolgd in een internationale schakelklas. Voor de groep 19 tot 23 jarigen op 1 oktober 2016 geldt dat niet, en toch stijgt ook daar het percentage dat onderwijs volgt van 11 procent op 1 oktober 2015 naar 26 procent op 1 oktober 2016. Deze toename heeft wellicht te maken met de RMC-regeling[1)] die 18 tot 23-jarigen zonder startkwalificatie stimuleert om alsnog een startkwalificatie te behalen.

[1)] RMC staat voor Regionale Meld- en Coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaters.

CA2018.indb 30 16/04/2018 11:57:50

3.3.1 Onderwijspositie op 1 oktober 2016 van personen met verblijfsvergunning asiel verkregen in 2014, naar onderwijssoort en leeftijd

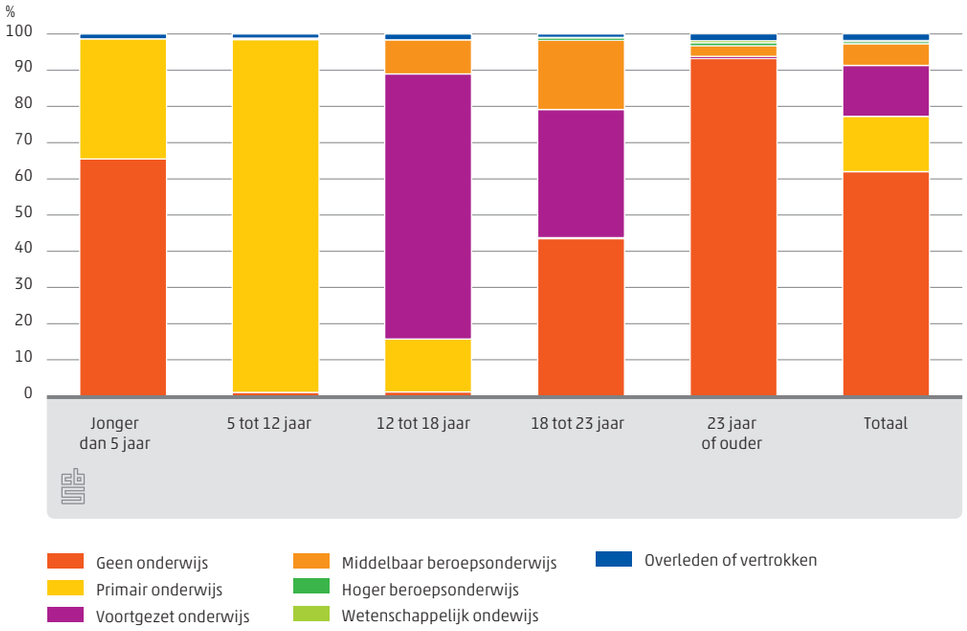

Mbo en praktijkonderwijs nemen toe

Naarmate statushouders langer in Nederland zijn, stromen zij van het voortgezet onderwijs vooral door naar het middelbaar beroepsonderwijs en het praktijkonderwijs. Waar er van de personen die in 2014 een verblijfsvergunning asiel ontvingen ongeveer 40 personen (1,8 procent) praktijkonderwijs volgen in 2015, zijn dat er in 2016 ongeveer 180 (7,6 procent). Het praktijkonderwijs is bedoeld voor leerlingen die beter zijn in het opdoen van praktische kennis dan van theoretische kennis, en moeite hebben om een vmbo-diploma te halen vanwege een leerachterstand op de gebieden taal en rekenen. Het is niet zo dat personen met een bepaalde nationaliteit meer geneigd zijn door te stromen naar praktijkonderwijs dan personen met een andere nationaliteit.

Ongeveer 345 statushouders van het cohort 2014 volgen een mbo-opleiding in 2015. Een jaar later zijn dat er 1 130. Bijna de helft daarvan (46 procent) volgt een mbo-opleiding op niveau 1. Voor opleidingen op het niveau mbo-2 en hoger gelden strengere eisen met betrekking tot de vooropleiding, zoals het behalen van een vmbo-diploma of hoger.

CA2018.indb 31 16/04/2018 11:57:50

3.3.2 Onderwijsniveau vanaf voortgezet onderwijs op 1 oktober 2015 en 1 oktober 2016 van personen met verblijfsvergunning asiel verkregen in 2014

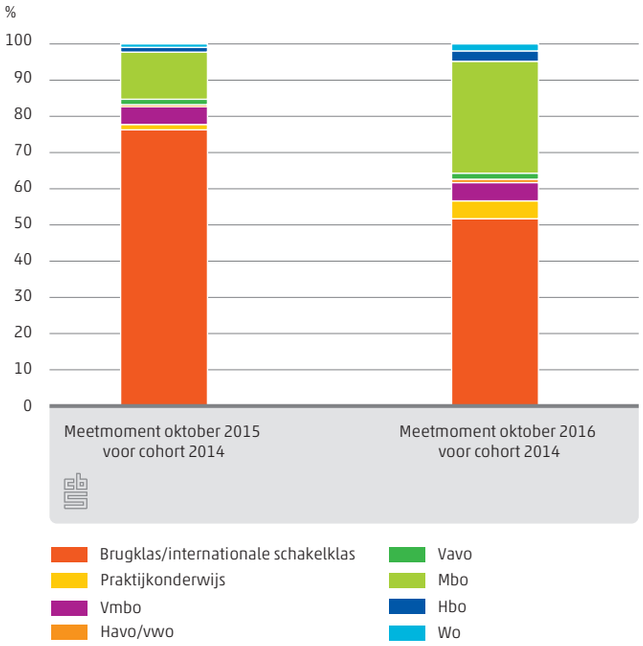

3.4 Werk en inkomen

Afghanen vaker werk

Afghanen die in 2014 een verblijfsvergunning asiel hebben gekregen hebben anderhalf jaar na het verkrijgen van de vergunning vaker een baan dan statushouders met een andere nationaliteit. In figuur 3.4.1 zien we dat achttien maanden na het verkrijgen van de vergunning 22 procent van de Afghaanse statushouders uit 2014 een baan in loondienst heeft of zelfstandig aan het werk is, tegenover 4 procent onder de totale groep statushouders. Een jaar later is het verschil er nog steeds: na 30 maanden heeft 29 procent van de 425 Afghanen een baan, tegenover 11 procent onder de totale groep statushouders. Deze bevinding zagen we eerder terug bij de vluchtelingen uit de jaren negentig. Ook toen waren Afghanen twee jaar na aankomst in Nederland vaker aan het werk dan Irakezen of Iraniërs (Sprangers, A. et al; 2004). Voor het vergunning-cohort uit 2015 zijn deze verschillen ook zichtbaar, maar iets minder groot. Na anderhalf jaar heeft 12 procent van de Afghanen een baan in loondienst of als zelfstandige, tegenover vijf procent onder de totale groep. Het vergunning-cohort 2015 heeft na anderhalf jaar net iets vaker een baan dan het vergunning-cohort van 2014 (respectievelijk vijf en vier procent).

CA2018.indb 32 16/04/2018 11:57:50

3.4.1 Aandeel werkenden onder 18 tot 65 jarigen die in 2014 verblijfsvergunning asiel ontvingen, aantal maanden na ontvangen vergunning

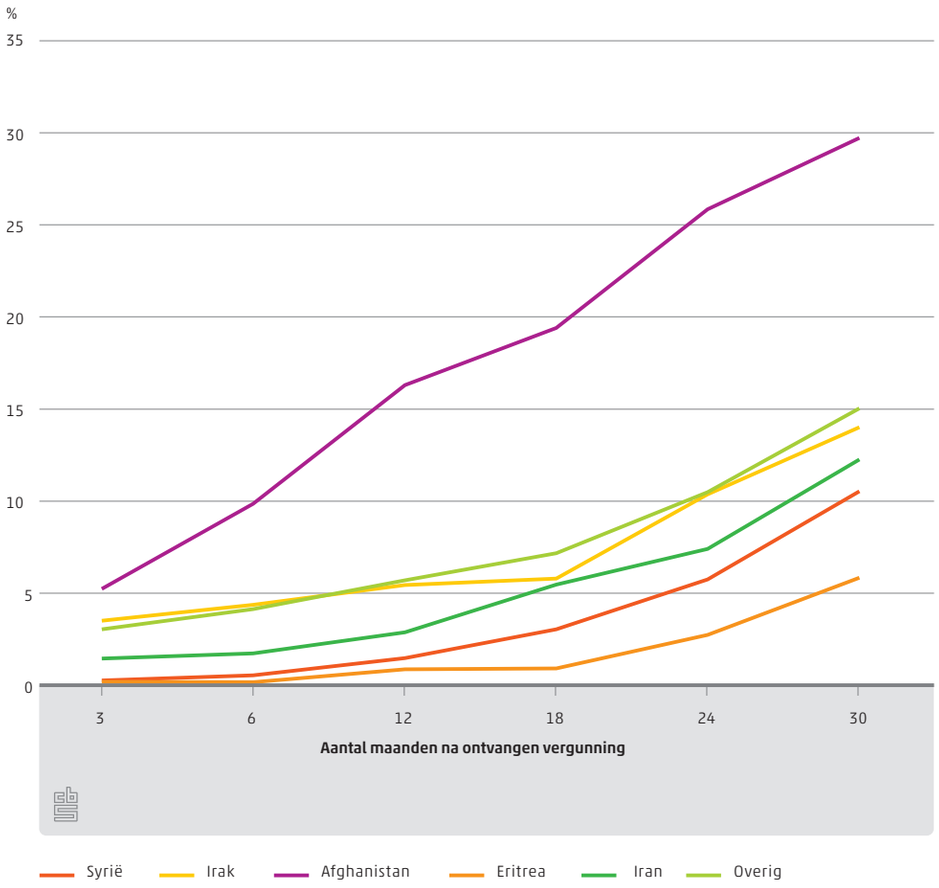

Van de statushouders die in 2014 een vergunning krijgen, en 18 maanden later een baan hebben, werkt bijna de helft in de horeca. Daarnaast komen banen in de uitzendbranche en de handel veel voor. Een jaar later (na 30 maanden) werkt van deze groep 36 procent in de horeca. Deze afname gaat vooral ten gunste van banen in de uitzendbranche (17 procent na 18 maanden, 24 procent na 30 maanden). Meestal gaat het om een tijdelijke baan (85 procent na 18 maanden, 87 procent na 30 maanden). Het aandeel statushouders uit 2014 dat in deeltijd werkt, is tussen 18 en 30 maanden iets afgenomen, van 89 naar 85 procent. Van de statushouders die werken, werkt na 18 maanden zo'n zes procent als zelfstandige. Na 30 maanden is dit gedaald naar één procent. Het cohort 2015 lijkt na 18 maanden behoorlijk op het cohort 2014: van degenen die werken, werkt 41 procent werkt in de horeca, 90 procent werkt in deeltijd en 89 procent heeft een contract voor bepaalde tijd.

Uitkering voornaamste inkomensbron na 2 jaar

Veel statushouders hebben nog geen inkomen in de eerste maanden na het verkrijgen van een vergunning (figuur 3.4.2). Dit komt doordat veel van hen na het verkrijgen van hun vergunning nog in een opvanglocatie wonen, waar ze leefgeld ontvangen. In de loop van de tijd neemt het aandeel zonder inkomen af en krijgen steeds meer

CA2018.indb 33 16/04/2018 11:57:50

statushouders een uitkering (of pensioen). Na 2 jaar geldt dat voor 62 procent van de statushouders uit 2014 een uitkering of pensioen hun voornaamste bron van inkomen is. Het gaat dan in de meeste gevallen om een bijstandsuitkering. Het aandeel statushouders uit 2014 dat werk als voornaamste inkomstenbron heeft neemt toe van 1 procent 3 maanden na het verkrijgen van de vergunning naar 2 procent 2 jaar na het verkrijgen van de vergunning. Dit percentage ligt lager dan het aandeel statushouders uit 2014 dat 2 jaar na het verkrijgen van een vergunning werkt (7 procent). Voor een groot gedeelte van de statushouders die werken is werk dus niet hun voornaamste bron van inkomen. Vaak krijgen zij als aanvulling op hun inkomen een uitkering. Voor de statushouders uit 2015 zien we eenzelfde patroon, zij het dat na twaalf maanden het vergunning-cohort uit 2015 het net iets beter doet dan het vergunning-cohort uit 2014: het percentage mensen dat afhankelijk is van een uitkering is na een jaar voor het cohort uit 2015 5 procent lager en het percentage schoolgaanden[2)] 4 procent hoger dan voor het cohort uit 2014.

3.4.2 Personen met een verblijfsvergunning asiel aantal maanden na vergunning naar voornaamste bron van inkomen

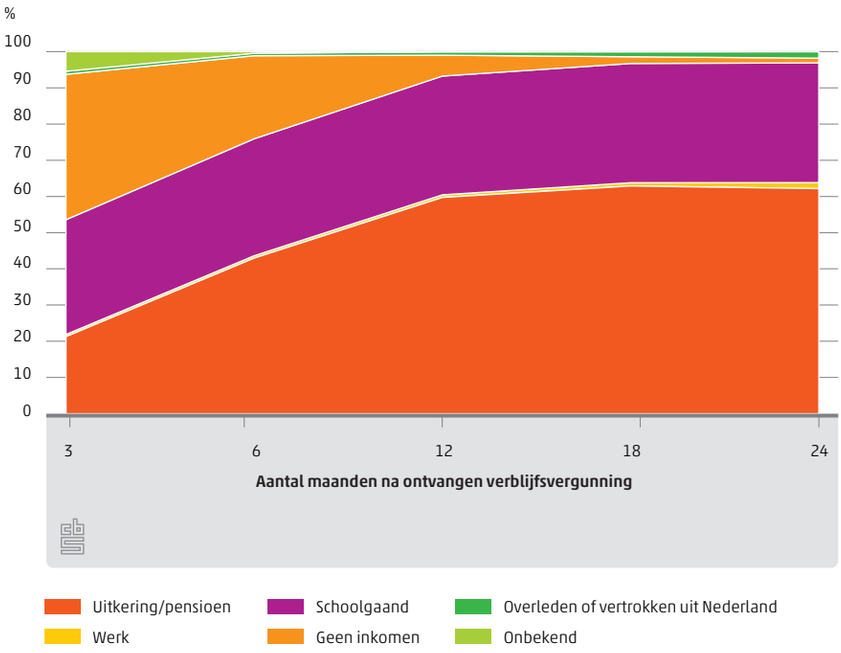

Grote verschillen tussen groepen

Als we naar de verschillen tussen de groepen uit 2014 kijken zien we dat 24 maanden na het verkrijgen van de vergunning het aandeel personen waarvan de voornaamste bron van inkomen werk is het hoogst is onder de Afghanen (7 procent) en het laagst onder de Eritreeërs (0,5 procent). Ongeveer 83 procent van de statushouders uit Eritrea krijgt

[2)] Hier wordt schoolgaand gedefinieerd als scholieren/studenten in door overheid bekostigd onderwijs, of met studiefinanciering van de Nederlandse overheid (WSF) in overige onderwijsinstellingen (evt. buitenland). Studenten ouder dan 16 jaar in particulier of buitenlands onderwijs zonder WSF ontbreken. De onderwijsvolgenden in paragraaf 3.3 zijn exclusief de personen die studiefinanciering krijgen van de Nederlandse overheid maar in 'overige onderwijsinstellingen' onderwijs volgen.

CA2018.indb 34 16/04/2018 11:57:50

2 jaar na het verkrijgen van hun vergunning een uitkering of pensioen en 15 procent is schoolgaand. Van de Afghaanse statushouders krijgt na 2 jaar ongeveer de helft een uitkering en gaat 42 procent naar school. Syriërs liggen tussen de Eritreeërs en de Afghanen in wat betreft hun voornaamste bron van inkomen: voor 1,5 procent van hen is dat werk, 61 procent krijgt een uitkering of pensioen en 35 procent gaat naar school.

3.4.3 Personen met een verblijfsvergunning asiel aantal maanden na vergunning naar voornaamste bron van inkomen en nationaliteit[1)]

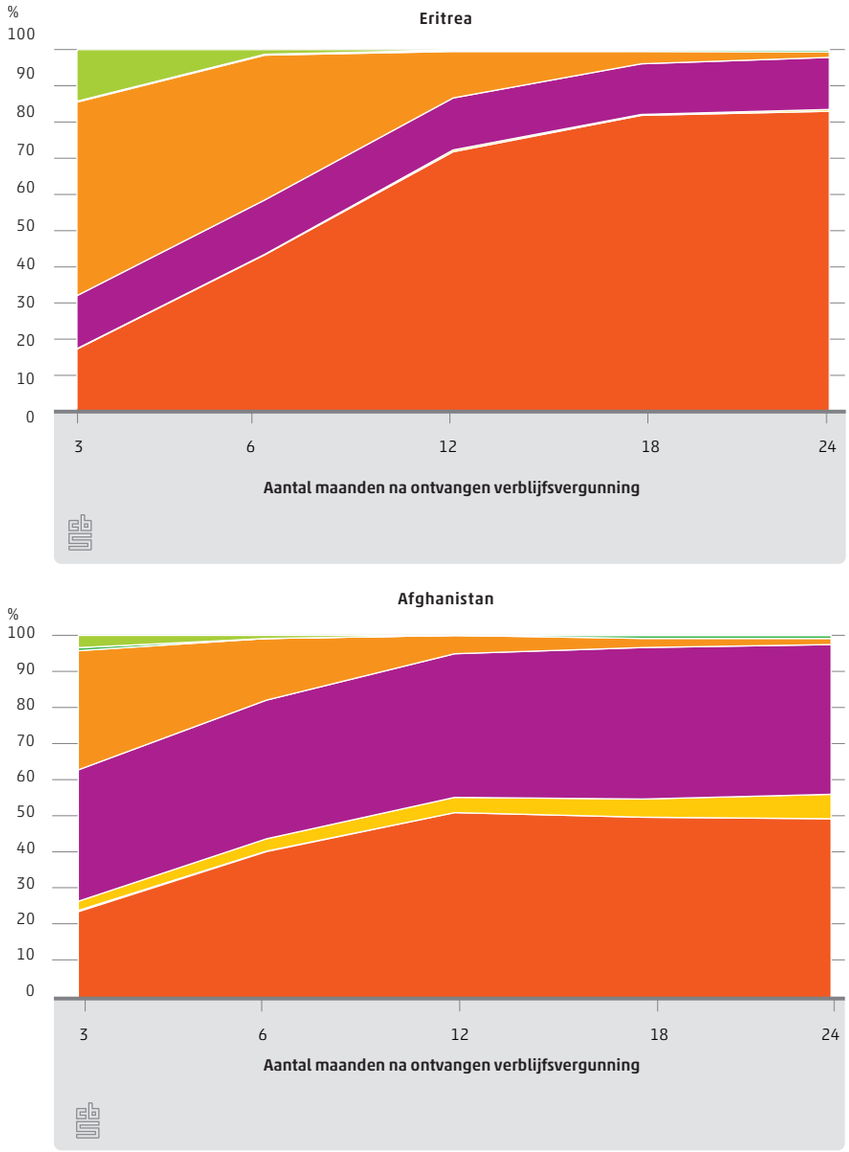

[1)] Nationaliteit wordt afgeleid van geboorteland of land van herkomst indien de nationaliteit onbekend is (zie paragraaf 5.2).

CA2018.indb 35 16/04/2018 11:57:50

Geen grote inkomensverschillen door bijstandsafhankelijkheid

Om iets over het inkomen van statushouders te kunnen zeggen kijken we naar het zogenaamd gestandaardiseerd besteedbaar huishoudinkomen. Dat wil zeggen: het totale huishoudensinkomen, gecorrigeerd voor de grootte en samenstelling van het huishouden, door te standaardiseren naar het inkomen van een eenpersoonshuishouden. Het gemiddeld gestandaardiseerd huishoudinkomen van statushouders die een vergunning kregen in 2014 bedroeg 12,3 duizend euro in 2015 en 12,8 duizend euro in 2016. Statushouders uit 2015 kregen in 2016 gemiddeld 12,3 duizend euro. Zoals in tabel 3.4.3 te zien is, zijn er tussen de verschillende nationaliteiten geen grote verschillen in het gestandaardiseerd huishoudinkomen. Dit komt doordat verreweg het grootste deel van de statushouders een bijstandsuitkering ontvangt en dat zijn vaste bedragen, afhankelijk van de leefsituatie.

3.4.3 Gemiddeld gestandaardiseerd huishoudinkomen in duizenden euro's, voor statushouders niet meer in COA-opvang naar nationaliteit[1)], vergunning-cohort en verslagjaar

			Cohort 2014		Cohort 2015	
	2015	N	2016	N	2016	N
Syrië	12,0	4 285	12,6	9 645	12,2	12 860
Irak	12,2	445	13,1	630	12,5	285
Afghanistan	12,9	345	13,4	565	12,5	300
Eritrea	13,0	925	12,9	3 530	12,4	1 350
Iran	13,3	265	13,6	395	13,5	270
Overig/onbekend	12,4	2 115	12,8	3 195	12,7	1 930
Totaal	12,3	8 380	12,8	17 965	12,3	16 995

Bron: CBS.

1) Nationaliteit wordt afgeleid van geboorteland of land van herkomst indien de nationaliteit onbekend is (zie paragraaf 5.2).

3.5 Sociale zekerheid

Lichte daling van uitkeringsafhankelijkheid

Anderhalf jaar na het verkrijgen van de verblijfsvergunning, ontvangt 90 procent van de 18 tot 65-jarigen die in 2014 een vergunning krijgen, een bijstandsuitkering. Een jaar later is dit percentage gedaald naar 84 procent. Zoals in figuur 3.5.1 is te zien, ontvangt niet iedereen meteen een bijstandsuitkering. Veel statushouders verblijven de eerste maanden nog in de asielopvang, waar zij geen uitkering ontvangen, maar leefgeld. Pas wanneer statushouders worden gehuisvest in een gemeente, komen ze in aanmerking voor een bijstandsuitkering. In dit onderzoek is ook gekeken naar werkloosheids- en arbeidsongeschiktheidsuitkeringen, maar die komen, zoals verwacht mag worden, in de eerste twee-en-een-half jaar na verkrijgen van de vergunning nauwelijks voor.

CA2018.indb 36 16/04/2018 11:57:50

3.5.1 Aandeel uitkeringsgerechtigden onder 18 tot 65 jarigen die in 2014 verblijfsvergunning asiel ontvingen, aantal maanden na ontvangen vergunning

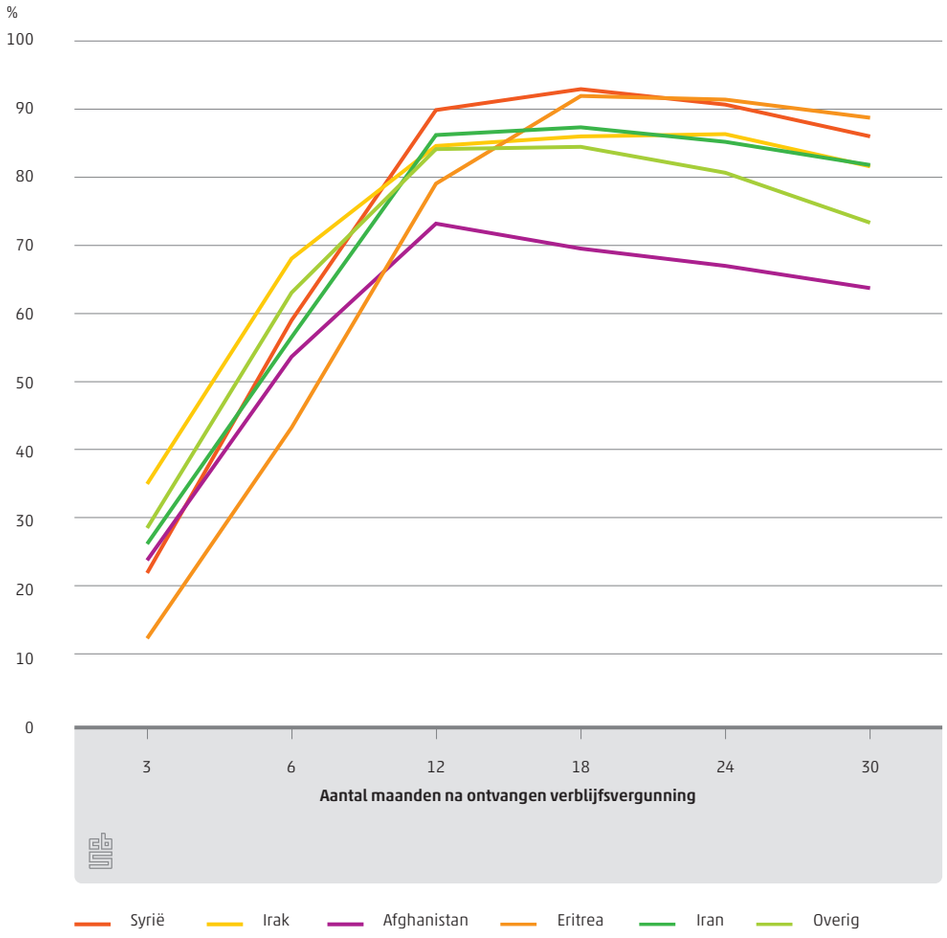

Statushouders zijn vrij om te werken in Nederland, zowel in loondienst als in een eigen bedrijf. Dit in tegenstelling tot asielzoekers zonder verblijfsvergunning, die een tewerkstellingsvergunning nodig hebben om te mogen werken. Het UWV geeft deze vergunning af wanneer een asielaanvraag minimaal zes maanden in behandeling is.

Eerste inburgeringsexamens behaald

Het is in lijn met de verwachtingen dat veel statushouders een paar jaar na het verkrijgen van de vergunning afhankelijk zijn van een uitkering en dat de arbeidsdeelname beperkt is. De eerste periode in Nederland is erop gericht om in te burgeren in de Nederlandse samenleving. Mensen van buiten de Europese Economische Ruimte[3)], Turkije of Zwitserland die langdurig in Nederland komen wonen en in de leeftijd zijn vanaf 18 tot de pensioengerechtigde leeftijd, moeten een inburgeringsexamen

[3)] De Europese Economische Ruimte (EER) is het resultaat van een in 1992 gesloten akkoord tussen de landen van de Europese Gemeenschap (EG) (later de Europese Unie, EU) en de Europese Vrijhandelsassociatie (EVA). Het EER-akkoord trad in werking op 1 januari 1994.

CA2018.indb 37 16/04/2018 11:57:50

afleggen. Hiervoor geldt een inburgeringstermijn van 3 jaar. Mensen worden door de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) op de hoogte gesteld van de ingangsdatum van de inburgeringstermijn.[4] Migranten kunnen een lening afsluiten voor het volgen van een inburgeringscursus en het afleggen van het examen. Asielmigranten die binnen 3 jaar slagen voor het examen, hoeven hun lening niet terug te betalen.

De statushouders in deze studie vallen onder de Wet Inburgering 2013 (Wi2013). Een belangrijk uitgangspunt in deze wet is dat de inburgeraar zelf verantwoordelijk is voor zijn inburgeringstraject. Volgens de rekenkamer is het behalen van het inburgeringsexamen volgens de wet uit 2013 veel moeilijker dan volgens de voorgaande wet (Wi2007).[5]
Voor bijna alle statushouders van 18 jaar en ouder die in 2014 hun vergunning kregen, is de inburgeringstermijn ingegaan. Op 1 oktober 2015 had een half procent het inburgeringsexamen behaald, een jaar later had zes procent van deze groep het examen behaald. Hoewel het vergunning-cohort 2014 op 1 oktober 2016 nog niet de volle drie jaar aan het inburgeren is, lijken deze cijfers de conclusie van de Rekenkamer, dat het moeilijk is het examen te halen, te staven.

3.6 Zorggebruik

Eritreeërs maken het minst gebruik van zorg

Zodra statushouders een verblijfsvergunning hebben verkregen en niet meer in een COA-opvanglocatie verblijven, kunnen zij van de reguliere zorgsystemen gebruik maken. Zij zijn daarnaast ook verplicht een basisverzekering af te sluiten. Van alle statushouders die in 2014 een vergunning hebben ontvangen, 18 jaar of ouder zijn en eind 2015 niet meer in een COA-opvang verblijven, heeft 95 procent een basisverzekering afgesloten aan het einde van 2015. 82 procent heeft in het jaar 2015 kosten gemaakt voor een vorm van zorg die vergoed wordt onder de basisverzekering. Ongeveer 80 procent heeft kosten gemaakt voor de huisarts, waarvan 77 procent ook daadwerkelijk een consult heeft gehad en 23 procent alleen inschrijvingskosten heeft gemaakt. Dat is minder dan de totale Nederlandse bevolking, waarbij ruim 98 procent kosten heeft gemaakt bij de huisarts.[6] Naast de huisarts maken statushouders de meeste kosten voor geneesmiddelen of ziekenhuiszorg. In mindere mate maken statushouders ook kosten voor geboortezorg, mondzorg (alleen tandheelkunde dat vergoed wordt door de basisverzekering) en hulpmiddelen, bijvoorbeeld krukken en gehoorapparaten.

Opvallend is dat Eritreeërs verreweg het minst gebruik maken van zorg. Deze bevinding is al eerder geconstateerd door het Kennisplatform Integratie & Samenleving (KIS), waar zij in een rapport schrijven dat 'hun gebrek aan kennis over de oorzaken en medische risico's van gezondheidsproblemen, culturele verschillen, taboes, taalbarrières en hun onbekendheid met de mogelijkheden voor preventie en behandeling de medische

[4] https://www.inburgeren.nl/inburgeren-hoe-moet-dat.jsp
[5] https://www.rekenkamer.nl/publicaties/rapporten/2017/01/24/inburgering
[6] Omdat er onder het vergunning-cohort 2014 heel weinig ouderen zijn – slechts 1,5 procent is 65 jaar of ouder – hebben we voor de vergelijking met de Nederlandse bevolking gekeken naar de bevolking tussen 18 jaar en 65 jaar oud.

CA2018.indb 38 16/04/2018 11:57:50

zelfredzaamheid van Eritrese vluchtelingen in de weg staan'.[7] Het is echter ook zo dat Eritreeërs langer dan de mensen met een andere nationaliteit in COA verblijven na het krijgen van hun vergunning, waardoor zij in 2015 een kortere periode hebben gehad om kosten te maken onder de basisverzekering. Daarnaast zijn de Eritrese vergunninghouders gemiddeld jonger dan de andere vergunninghouders, wat ook een verklaring kan zijn van minder zorggebruik, aangezien zorggebruik sterk afhankelijk is van leeftijd.

3.6.1 Zorggebruik in 2015 onder statushouders die in 2014 een verblijfsvergunning asiel ontvingen en niet meer bij COA-opvang verblijven

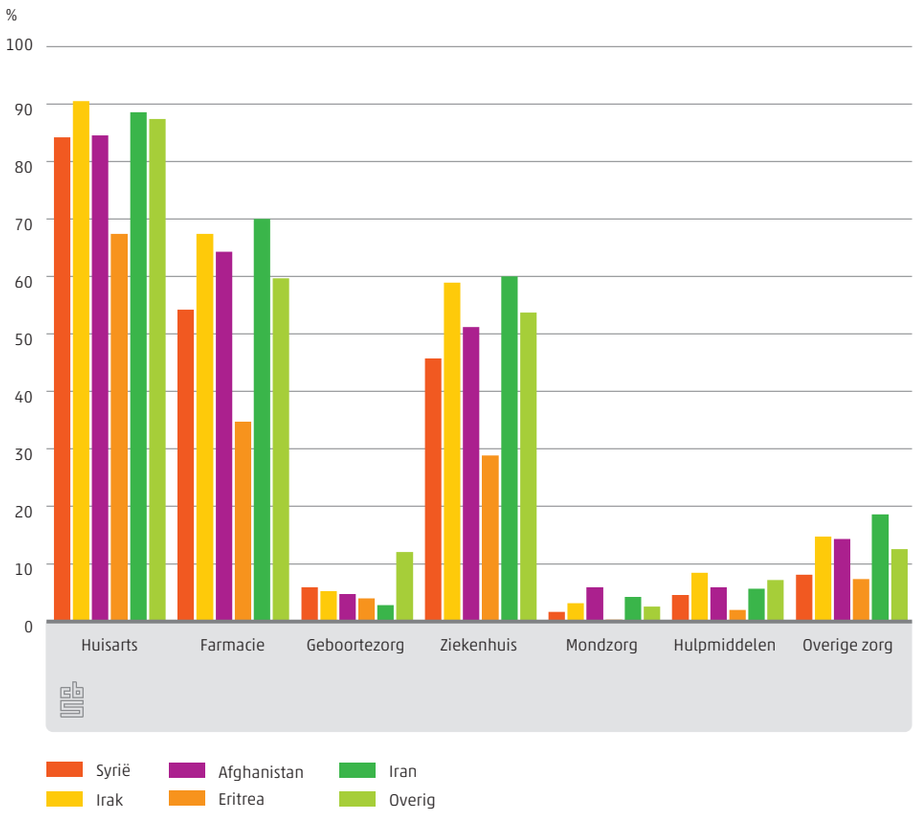

Bijna 7 procent van jongeren tot 23 jaar maakt gebruik van jeugdzorg

Van alle jongeren die in 2014 of 2015 een verblijfsvergunning asiel ontvingen, niet meer bij een opvanglocatie van COA verblijven en eind 2016 niet ouder zijn dan 22 jaar, maakt ongeveer 7 procent in 2016 gebruik van een vorm van jeugdzorg. Verreweg de meeste jongeren ontvangen jeugdhulp; slechts 0,5 procent maakt gebruik van jeugdbescherming en 0,2 procent ontvangt jeugdreclassering. Bij jeugdhulp betreft het hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische-, psychosociale- en of gedragsproblemen, een

[7] https://www.kis.nl/sites/default/files/bestanden/Publicaties/handreiking-ondersteuning-eritrese-nieuwkomers-bij-integratie.pdf

CA2018.indb 39 16/04/2018 11:57:51

verstandelijke beperking van de jongere, of opvoedingsproblemen van de ouders. De jongere kan daarbij thuis verblijven, in het eigen gezin, en bij ernstigere situaties kan de jongere worden opgenomen in een pleeggezin of gesloten instelling. Jongeren uit Iran en Afghanistan maken het vaakst gebruik van jeugdhulp. Hun aandeel in jeugdhulp is ook relatief groter dan het aandeel jongeren met jeugdhulp in heel Nederland (ca. 10 procent[8]). Jongeren uit Eritrea krijgen het minst vaak jeugdhulp.

3.6.2 Gebruik van jeugdzorg in 2016 onder jongeren (0 tot 23 jaar) die in 2014 of 2015 een verblijfsvergunning asiel ontvingen en niet meer in COA-opvang verblijven

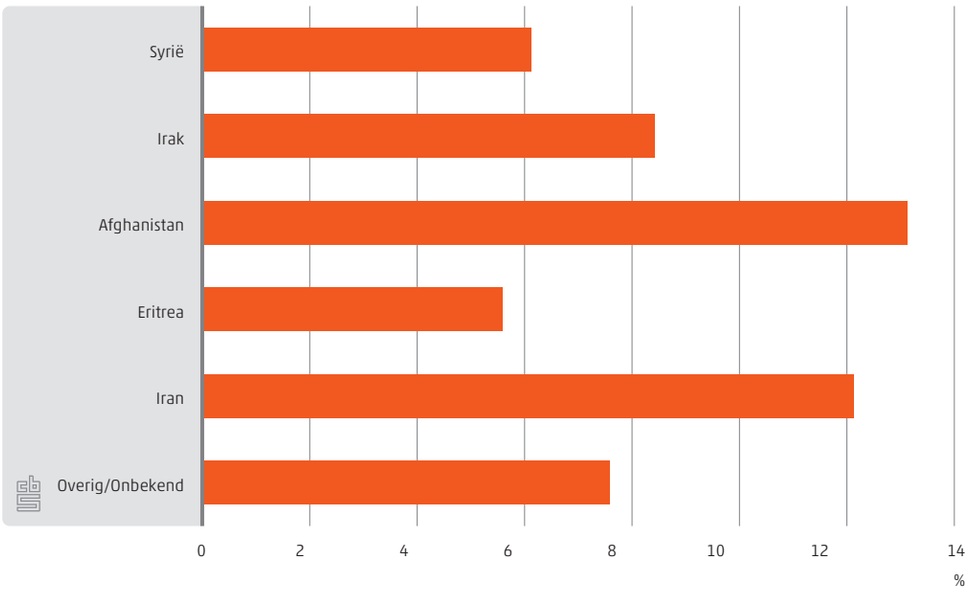

3.7 Geregistreerde criminaliteit

Tot slot is onderzocht hoeveel statushouders verdacht zijn van een misdrijf. Het gaat hierbij om iedereen die als verdachte geregistreerd staat in de Basis Voorziening Handhaving (BVH) van de politie. Een persoon wordt door de politie als verdachte van een misdrijf geregistreerd wanneer een redelijk vermoeden van schuld aan dat misdrijf bestaat. Deze cijfers gaan dus niet over veroordeelden van misdrijven.

Statushouders minder vaak verdacht dan mensen met niet-westerse migratieachtergrond

In figuur 3.7.1 wordt het aandeel verdachten in 2016 onder statushouders die in 2014 een vergunning ontvingen, vergeleken met andere bevolkingsgroepen, waarbij rekening is gehouden met geslacht en leeftijd. Hier zien we dat mannelijke statushouders in

[8] Bron: StatLine

CA2018.indb 40 16/04/2018 11:57:51

verhouding vaker verdacht zijn van een misdrijf dan mannen met een Nederlandse of westerse migratieachtergrond, maar minder vaak dan mannen met een niet-westerse migratie-achtergrond.[9)]

In dit onderzoek is geen rekening gehouden met andere factoren die oververtegenwoordiging in criminaliteitsstatistieken kunnen verklaren, zoals inkomen en opleidingsniveau. Het aantal verdachte statushouders is te klein om verder te kijken naar het type misdrijf of een verdere verdeling naar nationaliteit.

3.7.1 Aantal verdachten onder statushouders die in 2014 verblijfsvergunning asiel ontvingen per 10 000 mannen in 2016, naar leeftijd

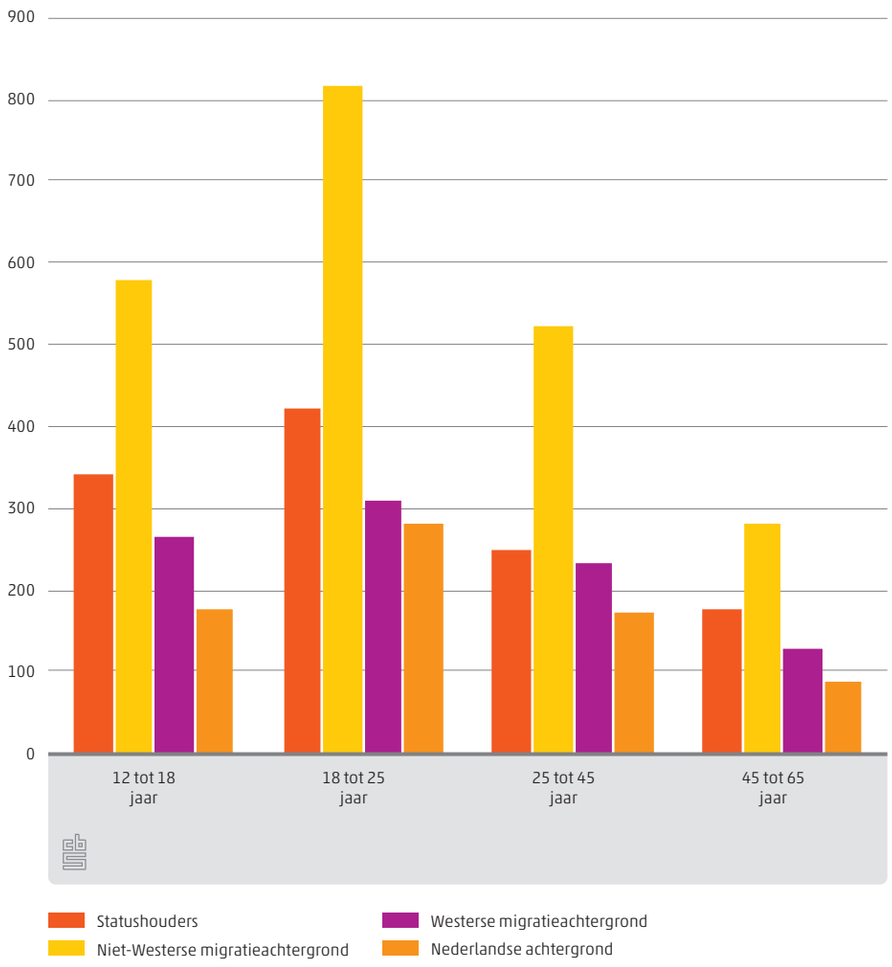

[9)] Vergunninghouders worden hier dubbel geteld, omdat ze ook tot de mensen met een migratieachtergrond behoren. Het gaat in deze paragraaf om het aantal verdachte personen, niet om het aantal misdrijven. Personen kunnen van meerdere misdrijven worden verdacht.

CA2018.indb 41 16/04/2018 11:57:51

4. Samenvatting

CA2018.indb 42 16/04/2018 11:57:51

Nederland krijgt sinds 2014 te maken met een hoge instroom van asielzoekers, voornamelijk uit Syrië en Eritrea. De piek van de instroom van asielzoekers was in het najaar van 2015, maar ook in de tweede helft van 2016 en 2017 heeft Nederland nog te maken met een hogere instroom dan vóór 2014. De samenstelling van de groep nieuwkomers is de afgelopen periode sterk veranderd; in 2014 en 2015 waren het nog overwegend jonge mannen, in 2016 en 2017 is dat verschoven naar vrouwen en vooral kinderen, die in het kader van gezinshereniging naar Nederland zijn nagereisd. Ook is er sprake van een verandering in de samenstelling naar nationaliteit; in 2016 kwamen er, ten opzichte van de jaren daarvoor, veel asielzoekers uit zogenaamde 'veilige landen', zoals Albanië en Marokko, naar Nederland. In de eerste helft van 2017 verschuift het zwaartepunt van de asielstroom naar gezinsherenigers uit Syrië en Eritrea. De groep Syriërs die in 2014 als 'eerste asielaanvrager' naar Nederland kwamen is 18 maanden later ruim verdubbeld als gevolg van latere nareis, gezinshereniging, gezinsvorming of geboorte van kinderen in Nederland. Na 30 maanden was dit cohort zelfs met 125 procent gegroeid.

In de eerste periode na binnenkomst worden asielzoekers opgevangen in asielopvang van COA. Het komt vaak voor dat zij in de periode van opvang verhuizen tussen opvang-locaties. Asielzoekers vragen bij de IND een verblijfsvergunning asiel aan. Een groot deel van deze aanvragen wordt ingewilligd, maar de aanvraag kan ook worden afgewezen. Asielzoekers uit Syrië en Eritrea die in aanmerking komen krijgen relatief snel een verblijfsvergunning asiel; na een jaar hebben nagenoeg alle Syriërs en Eritreeërs (die dan nog in Nederland zijn) een verblijfsvergunning asiel gekregen. De andere grote groepen asielzoekers, uit Irak, Afghanistan en Iran, doen daar langer over. Voor deze mensen geldt dat de eerste asielverzoeken vaak niet direct gehonoreerd worden en dat men later, via herhaald verzoek of beroep, alsnog een verblijfsvergunning krijgt.

Op het moment dat asielzoekers een verblijfsvergunning asiel hebben gekregen, en COA-opvang hebben verlaten, begint het proces van inburgering. Voor dit onderzoek zijn de mensen met een verblijfsvergunning asiel in de tijd gevolgd op het gebied van huisvesting, gezinssamenstelling, inburgering, onderwijsdeelname, arbeidsparticipatie, uitkeringsafhankelijkheid, inkomen, zorggebruik en criminaliteit. Op dit moment worden mensen met een verblijfsvergunning maximaal 2,5 jaar in de tijd gevolgd. De komende jaren zal dit steeds met één jaar worden uitgebreid.

Asielzoekers die de afgelopen jaren de COA-opvang hebben verlaten, wonen relatief verspreid over de Nederlandse gemeenten en net zo vaak in stedelijke als niet stedelijke gemeenten. Als gevolg van gezinshereniging verandert de gezinssituatie van asielzoekers met een verblijfsvergunning van vaak alleenstaand naar gezinnen met kinderen.

Van alle kinderen in de leerplichtige leeftijd die in 2014 een vergunning kregen staat nagenoeg iedereen ingeschreven in het onderwijs. Omdat asielzoekerskinderen bij aankomst in Nederland nauwelijks de Nederlandse taal beheersen, volgen ze het eerste jaar meestal onderwijs in taalklassen (primair onderwijs) of internationale schakelklassen (voortgezet onderwijs). Dit duurt maximaal twee jaar. Uit een nu nog beperkt beeld van de doorstroom naar reguliere klassen valt op dat het aandeel onderwijsvolgenden onder de 18 tot 23 jarigen toeneemt, wat de kans vergroot dat deze jongeren (alsnog) een startkwalificatie halen voor de Nederlandse arbeidsmarkt. Naarmate statushouders langer in Nederland zijn, stromen zij van het voortgezet

CA2018.indb 43 16/04/2018 11:57:51

onderwijs vaak door naar het middelbaar beroepsonderwijs en het praktijkonderwijs. In het MBO komt bijna de helft in niveau 1 terecht. Voor opleidingen op het niveau mbo-2 en hoger gelden strengere eisen met betrekking tot de vooropleiding, zoals het behalen van een vmbo-diploma of hoger.

Statushouders boven de leerplichtige leeftijd hebben nog niet vaak werk. Van alle statushouders in de leeftijd 18 tot 65 jaar, die in 2014 hun verblijfsvergunning asiel hebben gekregen heeft 30 maanden later slechts 11 procent werk als werknemer of zelfstandige ondernemer. Dit betekent ook dat een groot deel van deze groep na 30 maanden voor het inkomen afhankelijk is van een bijstandsuitkering; 86 procent van alle statushouders in de leeftijd van 18 tot 65 jaar ontvangt na 30 maanden een bijstandsuitkering. Positief is wel dat de bijstandsafhankelijkheid van de statushouders die in 2014 een verblijfsvergunning asiel hebben ontvangen anderhalf jaar na het verkrijgen van de vergunning langzaam begint af te nemen. Afghanen die in 2014 een verblijfsvergunning asiel ontvingen doen het op dit vlak opvallend beter dan de andere groepen; 30 maanden na het verkrijgen van een verblijfsvergunning heeft 30 procent van deze statushouders tussen de 18 en 64 jaar werk en ontvangt 'slechts' 65 procent een bijstandsuitkering.

Dat er nog zo weinig statushouders werk hebben gevonden heeft mogelijk te maken met het feit dat ze nog druk bezig zijn met inburgeren; voor de statushouders die in 2014 verblijfsvergunning asiel ontvingen geldt dat op 1 oktober 2016 nog geen 5 procent het inburgeringsexamen behaald. Voor inburgeren geldt een termijn van drie jaar.

Dit jaar is voor het eerst de situatie van statushouders onderzocht op het gebied van inkomen van het huishouden en zorggebruik. De inkomensverschillen tussen de verschillende groepen statushouders zijn (nog) niet groot. Dat heeft er vooral mee te maken dat een groot deel van de huishoudens nog afhankelijk is van een bijstands-uitkering. Ook voor de kleine groep statushouders die werk hebben gevonden geldt dat ze voor hun inkomen nog altijd afhankelijk zijn van een aanvullende uitkering.

Zodra statushouders een verblijfsvergunning hebben verkregen en niet meer in een COA-opvanglocatie verblijven, kunnen zij van de reguliere zorgsystemen gebruik maken. Zij zijn daarnaast ook verplicht een basisverzekering af te sluiten. Van alle statushouders die in 2014 een vergunning hebben ontvangen, 18 jaar of ouder zijn en eind 2015 niet meer in een COA-opvang verblijven, heeft 95 procent een basisverzekering afgesloten aan het einde van 2015. 82 procent heeft in het jaar 2015 ook echt kosten gemaakt voor een vorm van zorg die vergoed wordt onder de basisverzekering. Opvallend is dat Eritreeërs verreweg het minst gebruik maken van zorg. Redenen die in eerder onderzoek genoemd worden zijn culturele verschillen, taboes, taalbarrières en onbekendheid met mogelijkheden voor preventie en behandeling. Het is echter ook zo dat Eritreeërs langer dan de mensen met een andere nationaliteit in COA verblijven na het krijgen van hun vergunning, waardoor ze een kortere periode hebben gehad om al kosten te maken onder de basisverzekering. Ook zijn de Eritrese vergunninghouders gemiddeld jonger dan de andere vergunninghouders, wat ook een verklaring kan zijn van minder zorggebruik.

Ten slotte is gekeken in hoeverre statushouders vaker of minder vaak dan andere groepen verdacht worden van criminaliteit. Daar kan worden geconcludeerd dat mannen met een asiel-achtergrond, relatief gezien, vaker verdacht worden van een misdrijf ten opzichte van alle mannen in Nederland. Als je echter vergelijkt met alle mannen met

CA2018.indb 44 16/04/2018 11:57:51

een niet-westerse migratieachtergrond dan komen mannen met een asiel-achtergrond aanzienlijk gunstiger uit de verf.

Dit cohortonderzoek beschrijft actuele patronen in de instroom, opvang en integratie van asielzoekers. Door de combinatie van verschillende registraties ontstaat een krachtige informatiebron met informatie over asielzoekers, inclusief gezinsvormers, gezinsherenigers en statushouders in Nederland. Daarnaast vindt er door het SCP, WODC en RIVM, ook survey-onderzoek plaats onder asielmigranten uit Syrië. In dit onderzoek wordt onder meer aandacht besteed aan thema's als de achtergrond van het vertrek uit Syrië, de keuze voor Nederland, het beeld van de Nederlandse taal, sociale contacten en ook onderwijs. In juni 2018 zal hierover worden gerapporteerd en later in het jaar zullen de register- en enquêtegegevens worden gecombineerd in een verdiepende rapportage. De komende jaren zal er een steeds rijkere set aan data ontstaan en dit zal het mogelijk maken meer verdiepende of juist verbredende inzichten te krijgen in de positie van asielmigranten in Nederland.

CA2018.indb 45 16/04/2018 11:57:51

5.

Methodebeschrijving

CA2018.indb 46 16/04/2018 11:57:51

5.1 Populatie

De onderzoekspopulatie bestaat uit de volgende groepen:
- Asielzoekers die in de periode 1 januari 2014 tot en met 1 juli 2017 instroomde in de asielopvang van het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA).
- Personen die in de periode 1 januari 2014 tot en met 1 juli 2017 een verblijfsvergunning asiel hebben ontvangen van de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND).
- Familieleden van statushouders die zich in de periode 1 januari 2014 tot en met 1 juli 2017 hebben herenigd.

Personen kunnen tot meerdere groepen behoren. Een persoon met een verblijfsvergunning die verblijft in de asielopvang, behoort in de tabellen tot de populatie asielzoekers, maar ook tot de statushouders.

5.2 Variabelen

Gezinshereniging en gezinsvorming

In dit onderzoek is bepaald welke familieleden naar Nederland overkomen op uitnodiging van een statushouder asiel. Deze familieleden kunnen overkomen als nareiziger, maar ook via reguliere gezinshereniging. Bij reguliere gezinshereniging kan het gaan om een partner en kinderen die men al had in het land van herkomst, maar ook om een nieuwe partner (gezinsvorming).

Om te bepalen wie als gezinshereniger of –vormer naar Nederland komt op uitnodiging van een statushouder, is de volgende operationalisering toegepast.
1. De IND heeft alle gezinsherenigers (zowel nareizigers als reguliere gezinsherenigers) en gezinsvormers in de periode 1 januari 2014 tot en met 1 juli 2017 aangeleverd, met daarbij de persoon die als referent heeft gediend (degene die familie heeft uitgenodigd). Dit kunnen ook gezinsherenigers zijn van arbeidsmigranten of nieuwe partners van mensen die in Nederland geboren zijn.
2. In dit onderzoek is gekeken welke gezinsherenigers en -vormers een statushouder als referent hebben. Het gaat dan om statushouders die in de periode 1 januari 2014 tot en met 1 juli 2017 een verblijfsvergunning asiel hebben gekregen. Statushouders die hier als nareiziger kwamen, kunnen niet als referent dienen voor andere nareizigers.
3. Nareizigers, gezinsherenigers en –vormers met een statushouder als referent worden meegenomen in dit onderzoek. Zij krijgen als immigratiedatum de datum waarop ze een verblijfsvergunning asiel ontvingen (nareizigers) of de datum waarop ze zich ingeschreven hebben in de Basisregistratie Personen (BRP, regulier gezinshereniging). Indien deze data onbekend waren, dan krijgt iemand 1 januari van het betreffende immigratiejaar als immigratiedatum.

CA2018.indb 47 16/04/2018 11:57:51

Kinderen geboren in Nederland

In dit onderzoek zijn alle kinderen meegenomen die geboren zijn in Nederland en daarbij volgens de BRP één of twee ouders hebben die als asielzoeker in de periode 1 januari 2014 t/m 1 juli 2017 in de COA-opvang heeft gezeten en/of in diezelfde periode een verblijfsvergunning asiel ontving.

Nationaliteit

In dit onderzoek is de volgende operationalisering gehanteerd voor nationaliteit:

- Voor personen die ingeschreven staan in de BRP, wordt gekozen voor de nationaliteit op moment van inschrijving in de BRP. Bij nationaliteitswijziging (bijvoorbeeld bij naturalisatie) behouden we in dit onderzoek de oude nationaliteit.
- Wanneer de nationaliteit in de BRP onbekend is of de persoon niet ingeschreven staat in de BRP, wordt gekozen voor de nationaliteit van de IND op het moment van afgifte van de verblijfsvergunning.
- Bij personen die wel ingeschreven staan in de BRP wordt bij een staatloze of onbekende nationaliteit, indien mogelijk, gekozen voor geboorteland uit de BRP.
- Voor personen die niet staan ingeschreven in de BRP en die geen verblijfsvergunning hebben op basis van de IND-registratie, wordt gekozen voor het land van herkomst uit de COA-registratie.

Geslacht en geboortedatum

Ook voor geslacht en geboortedatum is een trapsgewijze afleiding gehanteerd:

- Voor personen die ingeschreven staan in de BRP, wordt gekozen voor het geslacht en geboortedatum op moment van inschrijving in de BRP.
- Wanneer het geslacht en/of geboortedatum in de BRP onbekend is of de persoon niet ingeschreven staat in de BRP, wordt gekozen voor het geslacht volgens de IND op het moment van afgifte van de verblijfsvergunning.
- Voor personen die niet staan ingeschreven in de BRP en die geen verblijfsvergunning hebben op basis van de IND-registratie, wordt gekozen voor het geslacht en geboortedatum uit de COA-registratie.

De leeftijd wordt afgeleid vanuit de geboortedatum van de persoon. Aangezien de populatie gevolgd wordt voor een langere periode wordt de leeftijd opnieuw berekend voor elke peilmaand.

Plaats in het huishouden

Plaats in het huishouden kent twee verschillende operationaliseringen. Voor personen die in een COA-opvang verblijven, geldt de indeling zoals die door het COA opgesteld is (paragraaf 2.1). Het gaat hier om de huishoudenssituatie van de persoon op het moment van binnenkomst bij COA. Deze kan afwijken van de huishoudenssamenstelling in het land van herkomst, voorafgaand aan het vertrek naar Nederland. Voor de personen die een eigen woonruimte hebben gekregen en in de BRP ingeschreven staan, wordt de plaats in het huishouden afgeleid vanuit de BRP (paragraaf 3.2).

CA2018.indb 48 16/04/2018 11:57:51

Verhuizing tijdens COA-opvang

Persoon verblijft op de eerste dag van de maand op een andere COA-locatie dan een maand eerder. We nemen dus maximaal één verhuizing per maand waar. Dit betekent dat het feitelijke, totale aantal verhuizingen met deze indicator wordt onderschat.

Vertrokken uit Nederland

Persoon die niet (meer) in de BRP of COA-registratie ingeschreven staat en ook niet overleden is. Deze persoon is mogelijk vertrokken uit Nederland, maar kan ook (tijdelijk) niet-geregistreerd in Nederland verblijven.

Overleden

Persoon is overleden wanneer hij of zij als overleden geregistreerd staat in de BRP of in de COA-registratie.

Verblijfssituatie in Nederland

De verblijfssituatie in Nederland wordt geoperationaliseerd als 'verblijvend in de asielopvang van het COA, met of zonder verblijfsvergunning' of 'verblijvend in een eigen woonruimte in een gemeente'. Of iemand in de asielopvang wel of geen verblijfsvergunning heeft, is gebaseerd op informatie van de IND. Wanneer iemand volgens de BRP in Nederland verblijft, maar niet in de asielopvang van het COA, gaan we er vanuit dat deze persoon een eigen woonruimte heeft in een gemeente. De overige personen zijn overleden of vertrokken uit Nederland of verblijven niet-geregistreerd in Nederland.

Onderwijsvolgend

Ingeschreven in het primair basisonderwijs (po), voortgezet onderwijs (vo), middelbaar onderwijs (mbo), hoger onderwijs (ho) of volwassenonderwijs (vavo). Het gaat om zowel regulier als speciaal onderwijs. Alleen onderwijs dat wordt bekostigd door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en het ministerie van Economische Zaken (EZ) wordt meegenomen. Personen kunnen met twee studies tegelijkertijd ingeschreven staan.

Inburgering

Bij inburgering wordt in de tabellen onderscheid gemaakt in het afleggen van een inburgeringsexamen en een NT2-examen (Nederlands als tweede taal). Wanneer het voorkomt dat iemand beide examens heeft afgelegd, wordt in de tabellen gekozen voor NT2, omdat dit een examen is van hoger niveau dan het inburgeringsexamen.

CA2018.indb 49 16/04/2018 11:57:51

Werk

Persoon heeft een betaalde baan, ongeacht het aantal uren per week, en/of is actief als zelfstandige ondernemer.

Uitkeringsgerechtigd

Persoon heeft op peilmoment één of meer uitkeringen in het kader van de Wet Werk en Bijstand (WWB), de arbeidsongeschiktheidswetten (WIA, WAO, WAZ, en Wajong) en de Werkloosheidswet (WW).

Verdacht van een misdrijf

Persoon wordt door de politie als verdachte van een misdrijf geregistreerd wanneer een redelijk vermoeden van schuld aan dat misdrijf bestaat. De verdachte is niet per se aangehouden of veroordeeld voor het misdrijf.

Gestandaardiseerd inkomen

Het maakt veel uit hoeveel mensen in een huishouden van een bepaald inkomen moeten leven. Besteedbare inkomens van huishoudens van verschillende grootte en samenstelling worden met behulp van een equivalentiefactor vergelijkbaar gemaakt. Het vergelijkbaar maken resulteert in het gestandaardiseerd inkomen: het besteedbaar inkomen gecorrigeerd voor verschillen in grootte en samenstelling van het huishouden. Op deze wijze is het welvaartsniveau van verschillende typen huishoudens onderling vergelijkbaar gemaakt. Het gestandaardiseerd inkomen is een maat voor de welvaart van (de leden van) een huishouden.

Zorggebruik

Persoon heeft in een jaar zorgkosten gemaakt die worden gedekt door basisverzekering, die wettelijk verplicht is via de Zorgverzekeringswet (ZVW). Het gaat dan om kosten die daadwerkelijk zijn vergoed door de zorgverzekeraars. De kosten zijn onderverdeeld in verschillende zorgvormen.

Jeugdzorg

Persoon heeft in een jaar gebruik gemaakt van een of meerdere vormen van jeugdzorg, in het kader van de Jeugdwet. Het gaat in het bijzonder om jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering.

CA2018.indb 50 16/04/2018 11:57:51

5.3 Aandachtspunten bij de cijfers

Bescherming van persoonsgegevens

In dit onderzoek is gebruik gemaakt van integrale gegevens. Het CBS heeft van het COA gegevens ontvangen over personen in de asielopvang. Van de IND heeft het CBS gegevens ontvangen over verleende asielvergunningen, migratiemotieven en referenten van gezinsherenigers. DUO heeft informatie over inburgering en onderwijs geleverd. Al deze bestanden bevatten informatie over individuele gegevens, waardoor het gekoppeld kan worden aan andere registraties die bij het CBS aanwezig zijn. Alle geleverde bestanden bevatten het Burgerservicenummer (BSN). COA en IND leverden daarnaast het Vreemdelingennummer, zodat ook migranten die nog geen BSN hadden, geïdentificeerd konden worden. In verband met de privacy-gevoeligheid van deze informatie, worden het BSN en vreemdelingennummer versleuteld naar betekenisloze nummers zodra de bestanden bij het CBS binnen zijn.
Overige gegevens over woonadres, nationaliteit, werk, uitkering, geregistreerde criminaliteit, etc. zijn bij het CBS opgenomen in het Stelsel van Sociaal statistische Bestanden (SSB).

Om onthulling van informatie over individuele personen te voorkomen, zijn de cijfers afgerond op vijftallen. Daarnaast zijn cijfers over subpopulaties kleiner dan 10 personen vervangen door een punt. Gegevens over geregistreerde criminaliteit zijn afgerond op tientallen, waarbij subpopulaties kleiner dan 50 personen zijn vervangen door een punt.

Peilmomenten

Personen worden in dit onderzoek voor een langere periode administratief gevolgd. Op elke eerste dag van de maand wordt gekeken waar iemand woont, of hij/zij een betaalde baan of uitkering heeft, etc. Personen worden geteld vanaf de eerste volledige maand dat hij/zij tot de populatie behoort. Een voorbeeld: wanneer een asielzoeker op 17-06-2014 instroomt in een asielopvang van het COA, is de eerste maand na instroom de situatie op 01-07-2014.
Informatie over geregistreerde verdachten is alleen per jaar beschikbaar.

Witte vlek in de asielpopulatie

Met de registraties van het COA en de IND hebben we een heel groot deel van de asielmigranten in beeld. We missen echter de groep asielzoekers die geen gebruik maakt van de COA-opvang en (nog) geen verblijfsvergunning ontvangt. Het is niet bekend hoe groot deze groep is. Over het algemeen maakt het overgrote deel van de asielzoekers gebruik van de COA-opvang. Wel geldt dat alleenstaande minderjarige vreemdelingen (AMV's) jonger dan vijftien jaar niet onder de verantwoordelijkheid vallen van het COA, en daarom niet in de asielregistratie voorkomen. NIDOS, jeugdbescherming voor vluchtelingen, is verantwoordelijk voor de opvang van AMV's jonger dan 15 jaar. Wanneer deze kinderen een verblijfsvergunning ontvangen, nemen we ze alsnog mee in ons onderzoeksbestand vanuit de IND-registratie. Wanneer ze (nog) geen verblijfsvergunning hebben, missen we deze jongeren. Het is niet bekend hoe groot

CA2018.indb 51 16/04/2018 11:57:51

deze groep is van kinderen jonger dan 15 jaar zonder verblijfsvergunning. In 2015 deden 450 AMV's jonger dan veertien jaar een asielverzoek. In 2016 waren dat er nog slechts 155. Het is niet bekend welk deel van deze jongeren uiteindelijk een vergunning ontving, en we daarom missen, maar het geeft wel een indicatie van de maximale omvang.

Verschillen in populatie met COA- of IND-aantallen

De aantallen asielmigranten in onze populatie komen niet exact overeen met de aantallen die gepubliceerd zijn door COA en/of IND. Hier zijn een aantal redenen voor.

1. Het doel van dit onderzoek is om personen gedurende langere tijd administratief te volgen. Dit kan alleen wanneer personen in de bestanden geïdentificeerd kunnen worden via het BSN of het vreemdelingennummer. Personen die geen persoons-identificatie hadden, zijn uit de bestanden verwijderd.
2. In de cijfers van COA over instroom in COA-opvang kunnen personen vaker voorkomen, als zij in een periode meerdere malen zijn ingestroomd in een COA opvanglocatie. In dit onderzoek wordt gekeken naar unieke personen; iedere instromer telt dus maximaal één keer mee, waarbij wordt gekozen voor de vroegste instroomdatum.
3. De geleverde bestanden van het COA en de IND aan het CBS zijn van een latere datum dan de bestanden waarover de organisaties zelf gerapporteerd hebben. In de tussentijd is nagekomen informatie verwerkt.

Het CBS heeft in de cijfers over het aantal ingestroomde asielzoekers geen vervolg-aanvragers meegeteld. Vervolgaanvragers zitten wel in de asielregistratie van het COA, maar zij verblijven daar nog niet. Pas wanneer hun vervolgaanvraag voor een asiel-vergunning wordt goedgekeurd gaan zij weer de asielprocedure in, en daadwerkelijk naar een asielopvang van het COA. Het COA telt de vervolgaanvragers ook niet mee in hun rapportage als nieuw ingestroomde asielzoekers.

Onderschatting zorggebruik

De percentages die worden getoond bij het beschrijven van het zorggebruik van statushouders (niet jeugdzorg), gaan slechts over zorg die gedekt wordt door de basis-verzekering. Dat betekent dat het zorggebruik van statushouders onderschat wordt. Er is geen data over aanvullend zorggebruik, bijvoorbeeld tandartsenzorg waar een aanvullende zorgverzekering voor nodig is. Daarnaast is ruim 12 procent van de verzekerde statushouders verzekerd via een volmachthouder; de data die verkregen is over deze statushouders is minder betrouwbaar en zorgt ook voor een onderschatting van het zorggebruik onder de basisverzekering.

CA2018.indb 52 16/04/2018 11:57:51

Literatuur

Engbersen, G., Dagevos, J., Jennissen, R., Bakker, L., Leerkens, A., Klaver, J. & Odé, A. (2015). *Geen tijd te verliezen: Van opvang naar integratie van asielmigranten.* Den Haag: Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid.

Maliepaard, M., Witkamp, B. & Jennissen, R. (2017). *Een kwestie van tijd? De integratie van asielmigranten: een cohortonderzoek* (CAHIER, 2017-3). Den Haag: WODC.

Ooijevaar, J. & Bloemendal, C. (2016). *Jaarrapport Integratie 2016.* Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek.

Smits van Waesberghe, E. & Razenberg, I. (2016) *De huisvesting van vergunninghouders.* Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

Sprangers, A., Zorlu, A., Hartog, J. & Nicolaas, H. (2004) *Immigranten op de arbeidsmarkt.* Bevolkingstrends 2e kwartaal 2004. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek.

CA2018.indb 53 16/04/2018 11:57:51

Bronbestanden

Basisregistratie Onderwijs (BRON)
De Basisregistratie Onderwijs (BRON) heeft tot doel het verschaffen van gegevens over het gebruik van het onderwijs, om daarmee een goede verdeling van de bekostiging van het onderwijs te kunnen maken. De BRON bevat gegevens over alle inschrijvingen en diploma's in het primair basisonderwijs (po), voortgezet onderwijs (vo), het middelbaar beroepsonderwijs (mbo), voortgezet algemeen volwassenenonderwijs (vavo) en ook het hoger onderwijs (ho). Zowel het regulier als het speciaal onderwijs is in de BRON opgenomen. Het bestand bevat voorlopig nog uitsluitend het onderwijs dat wordt bekostigd door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en het ministerie van Economische Zaken (EZ). De gegevens uit de BRON leveren informatie op over bijvoorbeeld het aantal leerlingen dat is ingeschreven in de verschillende onderwijssoorten, het niveau, de opleidingsrichting en voortijdig schoolverlaters.

Basisregistratie Personen
De Basisregistratie Personen (BRP) is de digitale bevolkingsregistratie van Nederland, en (sinds 2014) de opvolger van de Gemeentelijke Basisadministratie persoonsgegevens (GBA). De BRP bevat gegevens over ingezetenen en niet-ingezetenen. De gemeenten zijn verantwoordelijk voor het bijhouden van de gegevens over ingezetenen. Gegevens over niet-ingezetenen worden bijgehouden door het ministerie van BZK. Elke persoon die naar verwachting ten minste vier maanden rechtmatig in Nederland verblijft, moet ingeschreven worden als ingezetene. Wanneer iemand niet aan deze voorwaarden voldoet maar wel een relatie heeft met de Nederlandse overheid, wordt de persoon ingeschreven als niet-ingezetene. Te denken valt aan mensen die buiten Nederland wonen en hier werken, studeren, onroerend goed bezitten, vanuit Nederland een uitkering genieten, enzovoorts. Ook ingezetenen die naar verwachting ten minste acht maanden buiten Nederland verblijven, worden niet-ingezetene. In de BRP zijn van iedere ingeschrevene gegevens als Burgerservicenummer (BSN), geboortedatum, geslacht, geboorteland en woonplaats geregistreerd, van ingezetenen bovendien gegevens over de ouders, partners en kinderen. Voor ingezetenen wordt een adres in Nederland geregistreerd, voor niet-ingezetenen een adres buiten Nederland. Voor meer informatie over de BRP wordt verwezen naar de website van de Rijksdienst voor Identiteitsgegevens http://www.rvig.nl/brp.

COA-registratie
Vanuit het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) zijn bestanden ontvangen over de bezetting, instroom en uitstroom van asielzoekers per maand van januari 2014 t/m juli 2016. De bestanden bevatten daarnaast gegevens over persoonlijke kenmerken van de asielmigranten en over het soort opvang, de plaats in het huishouden en een eventuele verblijfsvergunning.

DUO-registratie
Vanuit de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) is een bestand ontvangen met daarin alle onderwijsvolgenden vanaf 2004 tot 1 juli 2017. Het bestand bevat informatie over alle inschrijvingen in het primair basisonderwijs (po), voortgezet onderwijs (vo), middelbaar onderwijs (mbo), hoger onderwijs (ho) of volwassenonderwijs (vavo). Het gaat om zowel regulier als speciaal onderwijs. Alleen onderwijs dat wordt bekostigd door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en het ministerie van Economische Zaken (EZ) wordt meegenomen. Personen kunnen met twee studies tegelijkertijd ingeschreven staan.

CA2018.indb 54 16/04/2018 11:57:51

IND-registratie over verleende vergunningen
Vanuit de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) zijn bestanden ontvangen over de verleende vergunningen van januari 2014 t/m juli 2016. Deze data bevat informatie over het aantal verleende vergunningen, inclusief nareizigers en uitgenodigde vluchtelingen, en de ingangsdatum van deze vergunningen.

IND-registratie over gezinsherenigers en referenten
Vanuit de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) zijn bestanden ontvangen over de asielmigranten die als gezinsherenigers naar Nederland zijn gekomen tussen januari 2014 en juli 2016. Voor deze gezinsherenigers is het Burgerservicenummer (BSN) van de referent toegevoegd, zodat bekend is welke asielmigrant gezinsleden heeft laten overkomen als nareiziger of via reguliere gezinshereniging.

IND-registratie over migratiemotieven
Het migratiemotief van immigranten volgens de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND). Bij de IND wordt per migratiebeweging maar één motief vastgelegd. Er worden dertien verschillende motieven onderscheiden.

Polisadministratie (Polis)
De Polisadministratie bevat gegevens over banen en is gebaseerd op data uit de loonaangiften van de Belastingdienst. De loonaangiften bevatten gegevens over inkomstenverhoudingen (uit de loonadministratie) van werkgevers en andere inhoudingsplichtigen. Het doel van de Polisadministratie is inzicht te krijgen in arbeidscontracten en loon van werknemers.

Informatiesysteem inburgering (ISI)
In het informatiesysteem inburgering (ISI) zijn gegevens opgenomen van alle inburgeraars, zoals de start van de inburgeringstermijn, de datum waarop de inburgeraar geslaagd is voor het examen, en het afsluiten van een lening bij DUO. Het ISI wordt beheerd door DUO.

Registraties van uitkeringen bij gemeenten (UG)
De registraties van uitkeringen bij de gemeenten bestaan uit uitkeringen van personen. De gemeenten registreren bijstandsuitkeringen. Hieronder vallen uitkeringen in het kader van de Wet werk en bijstand (WWB), de Wet inkomensvoorziening oudere gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) en de Wet gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ).

Registraties van uitkeringen bij het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV)
De registraties van uitkeringen bij het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV) bestaan uit uitkeringen van personen. Het UWV registreert van de meeste uitkeringen zowel het recht als de betaling. In de registraties komen ook Nederlandse uitkeringen voor aan mensen die niet in Nederland wonen. Het UWV registreert werkloosheidsuitkeringen (WW), uitkeringen in het kader van de Ziektewet (ZW) en arbeidsongeschiktheidsuitkeringen (AO). Onder de arbeidsongeschiktheidsuitkeringen vallen uitkeringen op grond van de volgende wetten: Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO), Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (WIA), Wet arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen (WAZ) en de Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten (Wajong).

CA2018.indb 55 16/04/2018 11:57:51

Registraties van personen die door de politie zijn geregistreerd als verdachte van een misdrijf (BVH)

Deze component bevat een selectie uit de registraties van De Nationale Politie, de tien regionale eenheden en de Landelijke Eenheid via de landelijke bevragingsapplicatie BVI. Alle personen worden geregistreerd van wie de politie het ernstige vermoeden heeft dat hij/zij schuldig is aan het plegen van een strafbaar feit. Van alle personen is opgenomen hoe vaak en van welk misdrijf ze worden verdacht. Wanneer iemand niet langer verdacht is van een misdrijf, behoort deze persoon door de politie te worden verwijderd uit de BVH. Dit gebeurt echter niet altijd.

Registraties van Haltjongeren van 12 tot 18 jaar (Bureau Halt)

In deze component bevinden zich alle personen die in een bepaald jaar naar bureau Halt verwezen zijn. Van alle Haltjongeren is opgenomen hoe vaak ze naar Halt verwezen zijn en voor welk type delict ze het eerst met Halt in aanraking kwamen.

Inkomensstatistiek

De Inkomensstatistiek maakt gebruik van gegevens die ontleend zijn aan administraties, waarvan de belangrijkste dataleverancier de Belastingdienst is. Deze verstrekt van iedere persoon voor zover voorkomend in het fiscaal basisregister:

- een beperkt aantal demografische gegevens;
- basisgegevens van de loonbelastingkaarten die door inhoudingsplichtigen (veelal elektronisch) naar de belastingdienst gestuurd zijn;
- basisgegevens voor de heffing van de inkomstenbelasting (aangiftebiljet, vastgesteld belastbaar inkomen, enz.);
- gegevens van de Dienst Toeslagen (vanaf 2006);
- gegevens over ontvangen rente en dividend.

Daarnaast worden gegevens verzameld uit de registraties van de studiefinanciering van de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO). Het betreft de Tegemoetkoming studiekosten voor personen jonger dan 18 jaar en de Wet Studiefinanciering. Verder wordt gebruik gemaakt van demografische gegevens over de huishoudenssamenstelling van de bevolking, gegevens van de Polisadministratie en gegevens over inschrijvingen in het onderwijs.

Registratie Zorgkosten

Dit bestand bevat per Nederlandse ingezetene, die verzekerd is via de basisverzekering, diens kosten per jaar voor zorg die verzekerd is via de basisverzekering. De basis-verzekering is wettelijk verplicht via de Zorgverzekeringswet (Zvw) voor vrijwel alle Nederlandse ingezetenen. De kosten zijn die kosten die daadwerkelijk vergoed zijn door de zorgverzekeraars. De kosten zijn onderverdeeld in zorgvormen, zoals huisartsenzorg, ziekenhuiszorg, fysiotherapie, etc.

Registratie Jeugdzorg – Jeugdwet

In drie bestanden zijn respectievelijk de trajecten voor jeugdhulp, jeugdbeschermingen jeugdreclassering bijeengebracht, die door alle aanbieders van deze vorm van jeugdzorg aan het CBS geleverd zijn, in het kader van de Beleidsinformatie Jeugd. Deze leveringen in het kader van de Beleidsinformatie Jeugd zijn wettelijk verplicht en vloeien voort uit de Jeugdwet.

CA2018.indb 56 16/04/2018 11:57:51

Begrippen

Alleenstaande minderjarige vreemdeling (AMV)
Minderjarige persoon die aanvraag om toelating als vluchteling heeft ingediend en bij binnenkomst niet wordt begeleid en/of verzorgd door ouders en/of meerderjarige bloed- of aanverwanten.

Asielzoeker
Persoon die een aanvraag om toelating als vluchteling heeft ingediend.

COA-opvang
Persoon verblijft in een asielzoekerscentrum (AZC) en is opgenomen is de bewonersadministratie van het COA.

Gezinsherenigers
Eén of meer gezinsleden komen vanuit het buitenland wonen bij gezinsleden die eerder naar Nederland gekomen zijn. Hierbij kan het onder andere gaan om (huwelijks)partners, minderjarige kinderen of ouders die bij hun kinderen gaan wonen.

Gezinsvormers
Personen die zich in Nederland vestigen om te trouwen, een partnerschap af te sluiten of te gaan samenwonen met een al in Nederland wonende partner, met wie de betrokkene nooit eerder heeft samengewoond.

Inburgeringsplicht
Een persoon die van buiten de EU, de Europese Economische Ruimte, Turkije of Zwitserland langdurig in Nederland komt te wonen, is verplicht in te burgeren. Dat wil zeggen dat hij/zij de Nederlandse taal moet leren spreken en de Nederlandse samenleving moet leren kennen. Een persoon kan ontheven worden van de inburgeringsplicht als hij/zij door een psychische of lichamelijke beperking of door een verstandelijke handicap het inburgeringsexamen niet kan halen of als de gemeente of Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) vindt dat hij/zij het inburgeringsexamen niet kan halen.

Inburgeringsexamen
Een examen dat afgelegd moet worden om aan de voorwaarden van de inburgeringsplicht te voldoen. Het NT2-examen is een inburgeringsexamen op een hoger niveau en is vereist als de persoon een beroepsopleiding of hoger wilt volgen.

Migratiemotief
De reden waarom een immigrant naar Nederland komt.

Nareizigers
Gezinsleden van de (asiel)statushouder aan wie onder speciale voorwaarden een machtiging voorlopig verblijf (mvv) wordt verleend. Indien een mvv wordt verstrekt, krijgen deze gezinsleden na binnenkomst in Nederland een afgeleide asielvergunning. De statushouder moet binnen drie maanden na het verlenen van de asielvergunning een mvv aanvragen, waarna deze nog 90 dagen geldig blijft.

CA2018.indb 57 16/04/2018 11:57:51

Nationaliteit
Het wettelijk onderdaan zijn van een bepaalde staat (staatsburgerschap).

Staatlozen (nationaliteit)
Personen die door geen enkele staat als onderdaan worden beschouwd.

Verblijfsvergunning asiel
Document dat een voormalige asielzoeker na inwilliging van het asielverzoek het recht geeft in Nederland te verblijven. De asielvergunning wordt in beginsel voor een periode van 5 jaar verleend.

Statushouder (asiel)
Asielzoekers die een verblijfsvergunning asiel hebben ontvangen.

CA2018.indb 58 16/04/2018 11:57:51

Afkortingen

AMV's	Alleenstaande minderjarige vreemdelingen
AO	Wet arbeidsongeschiktheid
AZC	Asielzoekerscentrum
BRON	Basisregistratie Onderwijs
BRP	Basisregistratie Personen
BSN	Burgerservicenummer
BVH	Basis Voorziening Handhaving
BZK	(ministerie van) Binnenlandse Zaken en koninkrijksrelaties
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
COA	Centraal Orgaan opvang Asielzoekers
DUO	Dienst Uitvoering Onderwijs
EZ	(ministerie van) Economische Zaken
GBA	Gemeentelijke Basisadministratie
IND	Immigratie- en Naturalisatie Dienst
ho	hoger onderwijs
IOAW	Wet inkomensvoorziening oudere gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers
IOAZ	Wet gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
ISI	Informatiesysteem Inburgering
J&V	(ministerie van) Justitie en Veiligheid
mbo	middelbaar beroepsonderwijs
mvv	machtiging voorlopig verblijf
NT2	Nederlandse als tweede taal
OCW	(ministerie van) Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
po	primair onderwijs
SSB	Stelsel van Sociaal Statistische Bestanden
SZW	(ministerie van) Sociale Zaken en Werkgelegenheid
vavo	voortgezet algemeen volwassenenonderwijs
vo	voortgezet onderwijs
WAO	Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering
Wajong	Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten
WAZ	Wet arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen (WAZ)
WIA	Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen
wo	wetenschappelijk onderwijs
WW	Werkloosheidswet
WWB	Wet Werk en Bijstand
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
VWS	(ministerie van) Volksgezondheid, Welzijn en Sport
ZVW	Zorgverzekeringswet
ZW	Ziektewet

CA2018.indb 59 16/04/2018 11:57:51